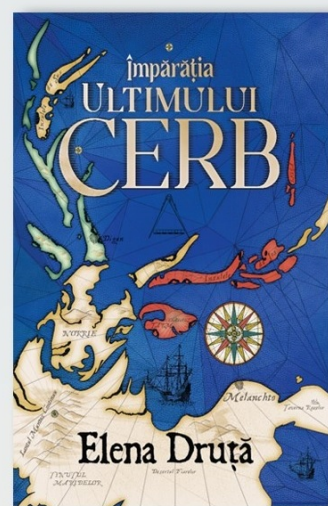
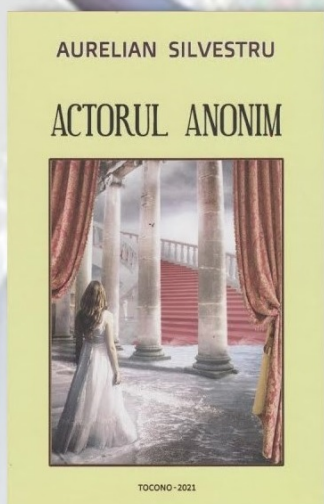

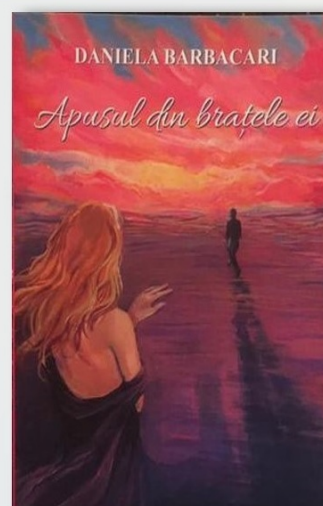
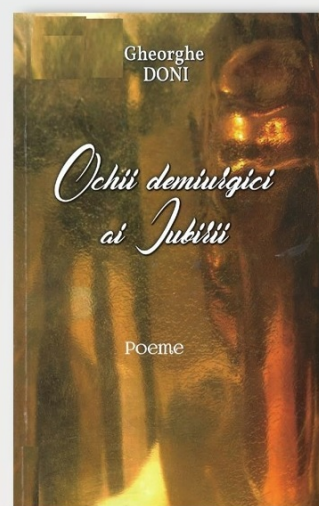

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

190 BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

TOPUL CELOR MAI CITITE 10 CĂRȚI EDITATE ÎN ANUL 2021

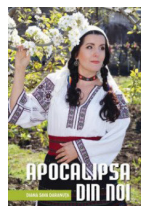
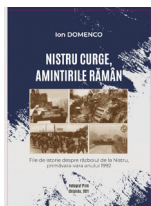
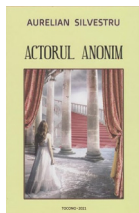
RAPORTUL STUDIULUI SOCIOLOGIC

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2021

Raportul studiului sociologic

Chișinău
2022

CZU 028.3

T 76

Director general: Elena Pintilei

Responsabil de ediție: Victoria Vasilica

Realizatoarea sondajului: Angela Drăgănel

Coperta: Cristina Ceoinac

Redactor: Ludmila Șimanschi

Procesare computerizată: Diana Odobescu

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN

REPUBLICA MOLDOVA

Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2021 : Raportul studiului sociologic / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; responsabil de ediție: Victoria Vasilica ; realizatoarea sondajului: Angela Drăgănel. – Chișinău : BNRM, 2022 (Primex-Com). – 55 p. : diagr., il., tab.

Bibliogr. în text. – 16 ex.

ISBN 978-9975-119-56-6.

028.3

T 76

SUMAR

Angela DRĂGĂNEL. <i>Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2021</i> : elemente structurale și de conținut	4
Angela DRĂGĂNEL. Evoluția preferințelor de lectură privind literatura autohtonă a cetățenilor din Republica Moldova pe parcursul a celor 30 de ediții ale „Topului celor mai citite 10 cărți”	43
Iulian FILIP. Ochii îngerului între două nunți	50
Victoria CUȘNIR. Romanul <i>Pe contrasens</i> : Impresii de lectură	53

TOPUL CELOR MAI CITITE 10 CĂRȚI, EDITATE ÎN ANUL 2021:

ELEMENTE STRUCTURALE ȘI DE CONȚINUT

*Angela DRĂGĂNEL,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova*

Industria editorială globală a fost relansată în 2021 după pandemie. Datele preliminare colectate din sondajul global al Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI)/World Intellectual Property Organization (WIPO) demonstrează că creșterea economică înregistrată a influențat industria editorială și un număr mare de țări au raportat venituri mai mari. Odată cu creșterea veniturilor din industrie, majoritatea țărilor au raportat și o creștere a numărului de titluri publicate: Franța (+12,5%), Brazilia (+10%), Italia (+7,3%) și Turcia (+6,9%)¹. O situație similară se atestă și în Republica Moldova. Centrul Statistic al Producției Editoriale Naționale al Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova indică că pe parcursul anului 2021 au fost editate 2700 de cărți (cu 12,36% mai multe decât în 2020), din ele la 1-a ediție – 2537 de publicații. 394 de titluri au fost publicații de literatură artistică (beletristică), folclor; 362 de titluri — în limba română și rusă.

Subiectul cercetării acestei ediții a studiului au fost 164 de titluri de carte editate pe suport de hârtie în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2021, scrise de autori originari din Republica Moldova, inclusiv din domeniul istoriei. Această listă include și titluri ale lucrărilor autorilor din țară publicate în România la editurile „Junimea”, „Hertzog”, „Charmide”, „Polirom”, „Tracus Arte” și „Eikon”. În conformitate cu regulamentul studiului *Topul celor mai citite cărți ale anului*, nu au fost incluse în listă manualele școlare, literatura pentru copii, edițiile reeditate, dicționarele și traducerile. Lista a fost structurată pe următoarele secțiuni:

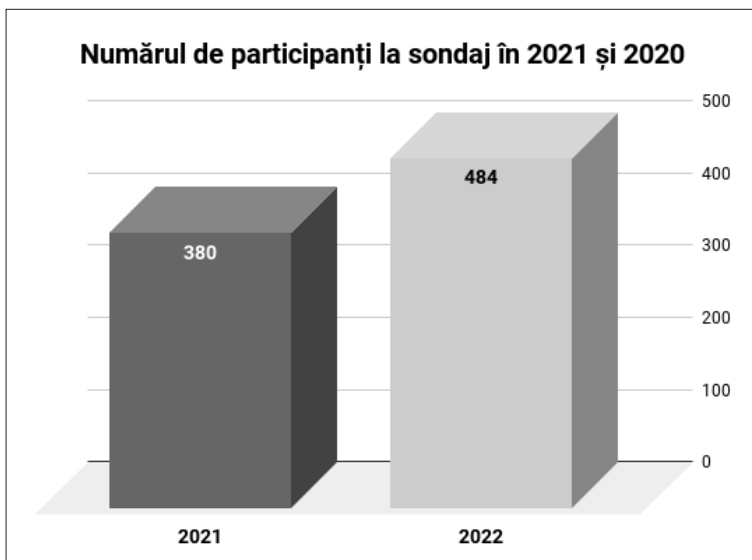
---

¹ Industria editorială globală în 2021: relansare după pandemie. [Accesat 17.11.2022]. Disponibil: <https://www.buchmesse.de/en/press/press-releases/2022-10-19-global-publishing-industry-2021-recovery-pandemic>

- I. Literatură artistică în limbile română și rusă – 122 de cărți;
- II. Debut literar – 15 cărți;
- III. Carte de critică, eseu, istorie literară și valorificare a moștenirii literare, publicistică, carte de jurnal și memorii – 6 cărți;
- IV. Istoria Republicii Moldova – 20 de cărți.

Cercetarea s-a desfășurat în perioada 1 iunie – 31 octombrie 2022, pe un eșantion de 484 de persoane. Numărul respondenților este cu 21,5 % mai mare decât cel din anul precedent. Aceasta se datorează faptului că mai mulți respondenți au revenit la formular în această perioadă ca rezultat al mai multor lecturi.

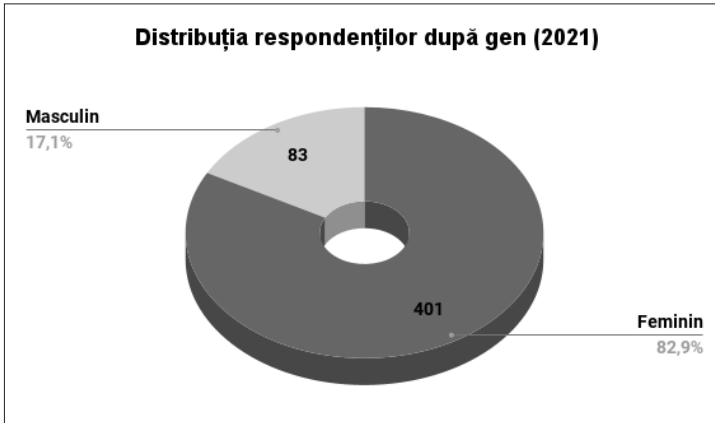
Diagrama nr. 1

„Dacă te uiți în jurul tău, vei descoperi că femeile citesc mult și consecvent”². Acest fapt este demonstrat de toate edițiile *Topului celor mai citite 10 cărți*. Nu este o excepție nici ediția din acest an; respondenții de genul feminin constituie 82,9 %.

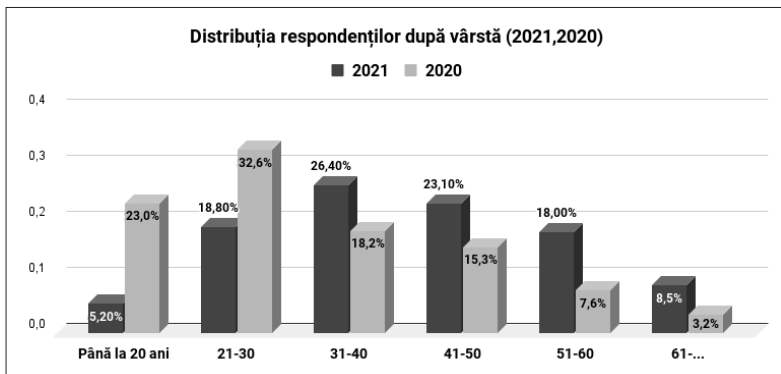
² BĂLȚĂTESCU, Sînziana. Femeile citesc mult și consecvent. [Accesat 18.11.2022]. Disponibil: <https://readingiscool.ro/2022/03/08/femeile-citesc-mult-si-consecvent/>

Diagrama nr. 2

Majoritatea dintre noi petrece mult mai mult timp în spațiul online decât acum un deceniu. Timpul petrecut online s-a dublat începând cu 2006, iar utilizarea noilor mijloace de informare și comunicare s-a transformat dintr-o activitate periodică într-una zilnică. Un studiu național american efectuat în rândul a unui milion de adolescenți relevă că acest fenomen se atestă mai mult în rândul tinerilor. Cărțile și filmele sunt date la o parte³. Se observă o descreștere de 23,4% a tinerilor participanți la sondaj. Diversitatea categoriilor de vârstă a respondenților este îmbucurătoare.

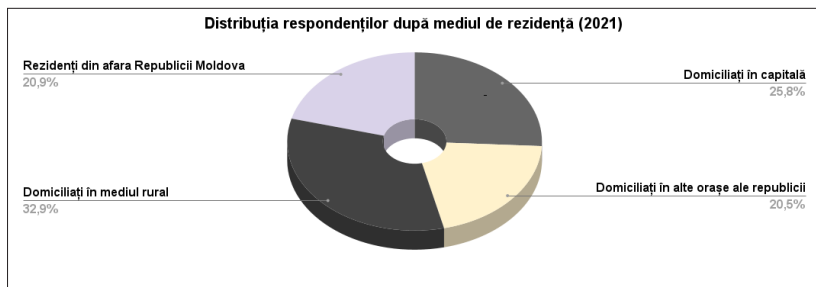
Diagrama nr. 3

³ TWENGE, Jean. Ce importanță are că tinerii nu mai citesc? [Accesat 18.11.2022]. Disponibil: <https://contramundum.ro/2022/07/08/ce-importanta-are-ca-tinerii-nu-mai-citesc/>

Diagrama nr. 4 atestă faptul că în acest an locuitorii din mediul rural au votat activ, numărul de participanți crescând cu 12,6 %, la fel a crescut și numărul participanților din alte orașe cu 5,8%. Numărul respondenților rezidenți din afara Republicii Moldova se păstrează același (cu o mică discrepanță) grație oportunității de a fi respondent al acestui chestionar publicat pe rețelele sociale și distribuit activ în grupurile care reunesc diaspora diferitor state. Integrarea literaturii autohtone în circuitul european are loc atât prin intermediul premiilor obținute, cât și prin implementarea proiectelor de traducere a mai multor lucrări din Republica Moldova. Educarea și cultivarea cititorului activ este prioritatea bibliotecilor. În acest context menționăm efortul bibliotecilor comunale pentru promovarea listei de literatură recomandată și, drept consecință, a crescut numărul respondenților domiciliați în mediul rural cu 12,6%.

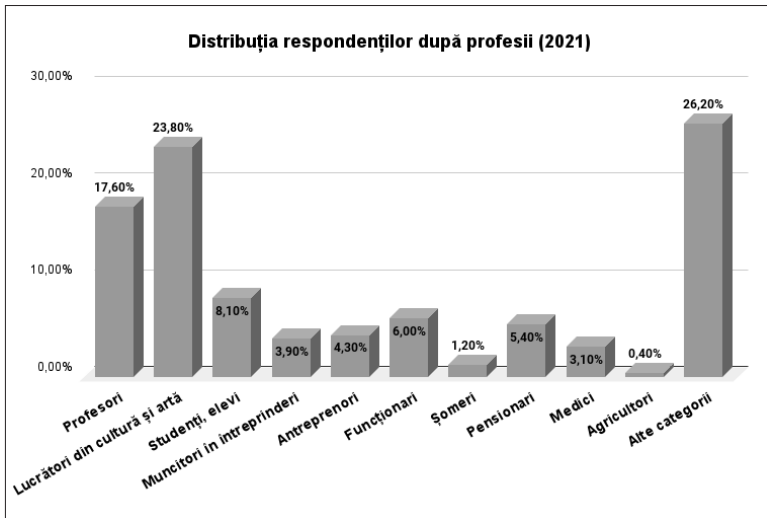
Diagrama nr. 4

În funcție de ocupație, structura eșantionului de respondenți conform datelor din diagrama nr. 5, se observă o scădere a numărului elevilor și studenților cu aproape 50%.

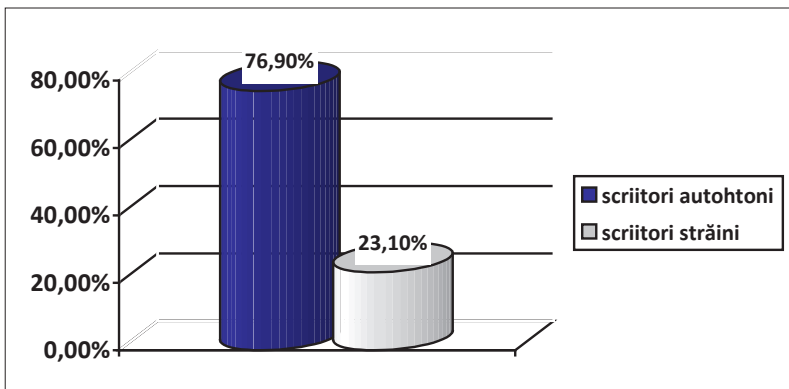
Diagrama nr. 5

Preferințele de lectură ale respondenților în funcție de originea aparițiilor editoriale se axează preponderent pe opera scriitorilor din Republica Moldova (372 de persoane). În același timp se citește și literatură universală (112 persoane), fapt datorat probabil numărului mai mic de apariții editoriale ale scriitorilor străini traduse în limba română.

Diagrama nr. 6

Distribuția respondenților după preferințe de lectură

„Rezultatul democratizării vieții și al presiunii modelelor occidentale, mai avansate” și al schimbărilor de ordin tehnologic modifică profilul literaturii. Se evidențiază „[...] două fenomene legate între ele prin faptul că sunt opuse: descreșterea masei de cititori, respectiv a tirajelor cărților, și prezența unui număr impresionant de scriitori plasați valoric la toate nivelurile. În mod paradoxal, scăderea și chiar dispariția tirajelor nu îi oprește pe scriitori să scrie în continuare. Acest peisaj creează impresia de suprasaturare și totodată de confuzie. [...] Armata uriașă de scriitori creează avantajul că fiecare autor introduce varietatea, specificul, nuanța infinitezimală. Iar fiecare cititor se poate regăsi mai adecvat în literatura unui autor îndrăgit, își poate satisface mai plenar individualitatea și exigențele. La modul ideal, se poate afirma că fiecare cititor are propriul scriitor preferat”⁴.

Conform studiului *Utilizarea timpului pentru viața socială și divertisment*, rezultatele cărui au fost publicate pe site-ul www.statistica.md, observăm că gospodăriile cu venituri mai puține de 3000 de lei/lunar alocă pentru bibliotecă un sfert de oră zilnic.

Lectura îți oferă posibilitatea de a evada și călători în timp și spațiu. Profunzimea călătoriilor implică măiestria artistului. Cum au fost apreciați de public autorii autohtoni putem deduce din răspunsurile la a doua întrebare adresată respondenților sondajului: „Scriitorul meu preferat, originar din Republica Moldova este...” Cele mai multe voturi le-au acumulat după cum urmează:

Numele autorului preferat	Procent de voturi acumulate
Marinela Lungu	15,3 %
Elena Druță	10,1 %
Nicolae Dabija	8,7 %
Diana Sava Daranuța	7,0 %
Ion Druță	6,4 %
Aurelian Silvestru	6,2 %
Daniela Barbacari	5,4 %

⁴ CHIPER, Grigore. Democratizare și canon literar. In: Revista literară, 2017, nr. 9, p. 3. [Accesat 16.11.2022]. Disponibil: https://uniuneascrititorilor.md/media/arhiva_revista_files/Revista_literara_nr.9_2017.pdf

Grigore Vieru	5,0 %
Ion Domenco	2,9 %
Spiridon Vangheli	2,7 %
Vladimir Beșleagă	2,3 %
Tatiana Tîbuleac	2,3 %
Oleg Serebrian	1,5 %
Claudia Partole	1,5 %
Mihai Eminescu	1 %
Dumitru Crudu	1 %
Olga Căpățână	0,8 %
Iulian Filip	0,8 %
Igor Guzun	0,8 %
Ecaterina Negară	0,8 %
Aureliu Busuioc	0,8 %
Vasile Romanciuc	0,6 %
Vasile Mija	0,6 %
Ion Anton	0,6 %
Vitalie Cipileaga	0,4 %
M.K. Lynn (numele adevărat al aut. Maria Boboc)	0,4 %
Lilia Plinschi	0,4 %
Ion Creangă	0,4 %
Ianoș Țurcanu	0,4 %
Doru Ciocanu	0,4 %
Ana Onică	0,4 %
Alexandru Plăcintă	0,4 %

Alți 39 de scriitori au fost votați de către 0,2 % din respondenți (Adrian Păunescu, Alecu Donici, Alexandru Robot, Alexandru Vakulovski, Alexei Marinat, Alexei Mateevici, Ana Leah, Ana Lupan, Andreea Russo, Dimitrie Cantemir, Dumitru Băluță, Dumitru Matcovschi, Efim Tarlapan, Emil Loteanu, Ghenadie Nicu, Gheorghe Budeanu, Igor Vieru, Igor Volnițchi, Ileana Rusu, Ion Vataman, Ion

Vieru, Iulian Ciocanu, Leo Butnaru, Leonard Tuchilatu, Lidia Hlib, Liliana Corobca, Ludmila Rain [Augustin], Mihail G. Cibotaru, Paul Goma, Radmila Popovici, Rodica Gavriliță, Savatie Baștovoi, Valeriu Turea, Varvara-Valentina Corcodel, Victor Dumbrăveanu, Victor Teleucă, Vlad Ioviță, Vladimir Lorchenkov, Zina Izbaș). După cum se poate observa, această listă conține autori din diferite generații, scriitori consacrați și debutanți, care au impresionat publicul cititor. 21 de persoane au indicat doi sau mai mulți scriitori preferați, iar două persoane au declarat că nu au niciun scriitor autohton preferat.

Sursa principală de proveniență a cărților din *Top* citite de către respondenți sunt *bibliotecile publice* (36,9%), urmate de *bibliotecile personale* (32,2%). 108 de persoane (22,3%) au împrumutat cărțile de la colegi, prieteni, membri ai familiei pentru a le citi, 48 de respondenți (5,7 %) au indicat mai multe surse de proveniență ale cărților citite și doar 1,9 % din persoane au răspuns că au procurat aceste cărți din *librării*.

Au fost solicitate respondenților și alte titluri ale autorilor autohtoni tipărite în 2021, care, după părerea lor, trebuie incluse în *Top* cu atenționarea de a respecta criteriile de selectare a cărților pentru acest sondaj. Titlurile menționate ca răspuns la această întrebare nu au fost eligibile pentru a fi incluse ulterior în lista *Topului*. Respondenții au menționat titluri de cărți tipărite în anii anteriori ale scriitorilor preferați, cărți pentru copii sau traduceri ale publicațiilor străine.

Obiectivul sondajului: de a informa publicul larg despre aparițiile editoriale ale anului, de a trezi interesul pentru a fi lecturate ulterior, a fost atins și de această dată. În reacțiile respondenților la sarcina: „Impresii, opinii despre cărțile citite din lista de mai sus”, găsim unele răspunsuri de acest fel:

- ✓ „...nu cunoșteam aceste cărți și autori, doar un singur poet.”
- ✓ „Cărți interesante și utile pentru toți cititorii bibliotecii.”
- ✓ „Mi-au trezit interes.”
- ✓ „Am citit foarte puține cărți ale scriitorilor autohtoni editați în 2021, deoarece nu se regăsesc în fondul Bibliotecii Publice Teritoriale Zaim. APL nu alocă destui bani pentru achiziția de carte.”
- ✓ „Din păcate, biblioteca nu dispune de nicio carte din lista de mai sus.”

Ultimele două comentarii denotă că lista de cărți selectată pentru *Top* mai este, după 30 de ani de la lansare a acestui sondaj, un reper pentru completarea colecțiilor bibliotecilor publice teritoriale, iar pentru cititorii din localitățile rurale biblioteca rămâne principală instituție de lectură și informare. Totodată, informația despre aceste cărți este transmisă și altor persoane:

✓ „În mare parte cărțile sunt interesante, captivante, care m-au cucerit din prima și pe care le-am recomandat și prietenilor mei să le citească.”

✓ „Cărțile citite mi-au lăsat impresii pozitive și utile la ziua de azi, le recomand tuturor utilizatorilor” (este răspunsul unei bibliotecare).

Și răspunsurile oneste de acest fel – „Nu am citit nicio carte din lista de mai sus!”; „Despre multe (cărți din această listă) nici nu am auzit”; „Nu am avut ocazia să le citesc, dar cred că sunt interesante” – semnifică că, poate, măcar unele din aceste sute de cărți, promovate cu mare atenție și implicare de către colaboratorii secției Studii și Cercetări pe pagina de *Facebook* „Astăzi cititor, mâine lider”, vor aprinde scânteia curiozității față de literatura autohtonă, vor orienta publicul spre o lectură plăcută și interesantă și acest interes se va menține continuu.

Într-un interviu publicat de *Ziarul de gardă* de Ziua Mondială a Scriitorului, ziarista Corina Șeremet a discutat „cu trei librare din Chișinău și a încercat să aflu cine cumpără cărți, ce citesc oamenii și care sunt cei mai solicitați scriitori”. Mariana Pagu, librara-șefă la Librăria din Hol, printre altele a specificat: „Cum au fost pe vremuri cărți scrise bine și cărți scrise prost, așa și sunt. Spre exemplu, Mircea Cărtărescu va scrie despre un gândac sau despre un fir de nisip cu talent și măiestrie, iar alteineva poate aborda o temă măreață, dar dacă nu are talent și un stil original, nu va captiva cititorul...”⁵ Vasile Botnaru în studiul *Lectura ca mijloc de vindecare* declară: „Unora dintre scriitori le este pe plac să se lase comparați cu păianjenul care împletește pânza perfectă din punct de vedere estetic și utilitar, fără ca biata insectă, dar și trestia gânditoare să fie conștientă de măreția actului său. Alți literați se declară teleghidați direct de la cancelaria divină și se văd doar o

---

⁵ ȘEREMET, Corina. Cărți motivaționale și istorii palpitate. Ce cumpără cititorii din librării? [Accesat 16.11.2022]. Disponibil: <https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/carti-motivationale-si-istorii-palpitate-ce-cumpara-cititorii-din-librarii/>

pană înmuiată în călimară.”⁶

Cum îi văd la rândul său cititorii? Care din cărțile autorilor autohtoni editate în 2021 au ajuns la inimile cititorilor, au captat atenția și chiar i-a mobilizat să ne lase comentarii la o alt item din chestionar: „Impresii, opinii despre cărțile citite din lista de mai sus”.

Iată aici câteva din aceste comentarii:

- *Apocalipsa din noi și Fabule* de Diana Sava Daranuța:
  - ✓ „Poeziile citite mi-au adus bucurie în suflet! Mulțumesc cu grațitudine, poetei Diana Sava Daranuța pentru Frumosul dăruit!”
  - ✓ „Versuri minunate, o poezie curată, sensibilă.”
  - ✓ „Toate operele Dumneaei știu să pătrundă în adâncul sufletului!”
  - ✓ „Poezia, pictura și fotografia la Diana Sava Daranuța merg într-un pas. Versul ei este luminos, pe alocuri ironic sau trist, dar te cucerește din prima lectură. Fabulele sunt fenomenale, îmi amintesc de copilărie.”
  - ✓ „Poezie de suflet, ce reflectă realitatea. Ajunge în adâncul sufletului. Mulțumim!”
- *Împărăția ultimului cerb* de Elena Druță:
  - ✓ „*Împărăția ultimului cerb* este o carte extraordinară, poate fi citită de toate categoriile de vârstă.”
  - ✓ „Interesantă, plină de aventuri pe mare și pe uscat, potrivită iubitorilor de Fantasy..
  - ✓ „A fost o surpriză plăcută să o descopăr.”
- *Rochie de zăpadă* de Marinela Lungu:
  - ✓ „Carte ce alină sufletul.”
  - ✓ „Autoarea Marinela Lungu este preferata mea, deoarece creațiile sale îmi ating sufletul, mă regăsesc în majoritatea din ele. Îi doresc multă sănătate, succes și realizări frumoase, cât mai multă inspirație..
  - ✓ „Sunt actuale și ne redau viața reală cu o dragoste foarte gingașă.”
- *Mai bine* de Igor Guzun:
  - ✓ „Este o carte de suflet, ce îți răscolește amintirile și te ajută să te teleportezi în cele mai frumoase timpuri. Recomand cu drag această carte pe care am așteptat-o cu sufletul la gură după ce am citit *Bine*.”
  - ✓ „Este o carte bună pentru utilizatorii bibliotecii.”

---

⁶ BOTNARU, Vasile. Lectura ca mijloc de vindecare. [Accesat 16.11.2022]. Disponibil: <https://moldova.europalibera.org/a/literatura-ca-mijloc-de-vindecare-punct-si-de-la-capat-cu-vasile-botnaru/29251969.html>

- *Actorul anonim* de Aurelian Silvestru:
  - ✓ „Îmi place extrem de mult totul ce iese de sub penița lui Aurelian Silvestru.”
- *Apusul din brațele ei* de Daniela Barbacari:
  - ✓ „Carte foarte interesantă cu poezii frumoase, care-ți cuprind sufletul și o citești cu mare plăcere.”
- *Soare în noapte* de Ecaterina Negară:
  - ✓ „Scrisă cu drag din suflet și totodată cu durere”.
  - ✓ „Iubitoare de frumos, îndrăgostită de baștină și credincioasă”.
- *Cherchez la femme* de Lucreția Bârlădeanu
  - ✓ „Subiect atractiv cu adânci valori morale...”
- *Nistru curge, amintirile rămân* de Ion Domenico:
  - ✓ „Interesante cărți cu tematici diferite, care ne ajută să percepem în profunzime unele aspecte legate de istoria neamului nostru.”
- *Legă-ne-vom cu ploile de case...* de Vasile Iustin Mija.
  - ✓ „Emoțiile sufletului, izvorâte din dragoste și patimă, dor de casă și străbuni.”

Și dacă unele cărți au adunat impresii aparte de la mai mulți cititori, altele au fost comentate cu aceeași opinie/impresie. Cititorii au găsit puncte comune între două sau mai multe cărți, pentru ei acestea sunt la fel de valoroase. De exemplu :

- *Pe contrasens* de Oleg Serebrian și *Actorul anonim* de Aurelian Silvestru.
  - ✓ „Opere cu conținut profund și impresionant.”
- *Margareta noastră* de Dumitru Crudu, *Trebuie să înțelegi că e O.K.* de Adriana Rusu și *Fă ceva tată* de Augustina Visan au fost comentate astfel:
  - ✓ „Sunt cărți de o directețe copleșitoare. Cărți curajoase care merită citite de cât mai multă lume.”
- *Hipnotic* de Val Butnaru, *Prin hățișurile emigrației* de Varvara-Valentina Corcodeș și *Actorul anonim* de Aurelian Silvestru:
  - ✓ „În mare parte cărțile sunt interesante, captivante, care m-au cucerit din prima și pe care le-am recomandat și prietenilor mei să le citească.”
- *Dincolo de beznă și Vreau acasă* de Olga Căpățână, *Margareta noastră* de Dumitru Crudu, *Intensitate (la feminin)* de Olesea-Olga Dînga, *Dar din dar, Geta. În zbor prin tot ce-i sfânt și Șapte* de Geta

Lipovanciuc:

✓ „În pas cu timpul, trezesc emoții și te țin vertical.”

• *Reflecții/Instantanee* de Vladimir Beșleagă, *Altceva sau stenografia viselor* (vol. I și II) de Leo Butnaru, *Hotel California* de Constantin Cheianu, *Ard pădurile* de Paula Erizanu, *Sfidând furcile caudine* de Ion Iachim, *Tricefalul* de Nicolae Roșca, *Ramuri și rădăcini* de Nicolae Rusu.

✓ „Cărțile lecturate sunt cărți cu niște subiecte puternice, care ademenesc și atrag publicul la lectură. Totodată, impresionează prin mari dimensiuni, conținuturi mărețe, și pentru mine reprezintă o oglindă a vieții, ajung la suflet.”

Au fost și unele impresii, opinii mai generale:

✓ „Caut un nou Boris Druță, Alexei Marinat, Nicolae Esinencu cu sarcasmul lor, dar mă bucură Igor Guzun. Cel mai bun profesor literar Aurelian Silvestru, sensibilă Ioana Isac. Mă bucură și alți tineri ce își caută rostul în literatură, dar care încă nu rup tiparele. Sperăm.”

✓ „Într-un an în care lumea pare că a stat în loc, în care am petrecut mai mult timp acasă și ne-am găsit refugiul în activitățile preferate, unii dintre noi au citit mai mult, alții au scris povești deosebite. A fost o perioadă prolifică pentru literatura română, în care au apărut volume de debut extraordinare și romane de mult așteptate ale unor scriitori deja consacrați. Sunt povești inedite, pline de nostalgie, profunzime și chiar umor, din și despre societatea românească, pe care poate le simți mai aproape de tine decât orice alt titlu scris de autori străini.”

✓ „Fiecare carte are farmecul ei aparte. Din orice pagină selectezi ceva pentru suflet și minte. Pe mine m-a impresionat fiecare opera citita, emoții pozitive am avut de la toate cărțile” (menționăm că această persoană a citit 7 cărți din lista *Topului*).”

✓ „Consider de valoare cărțile ce reflectă istoria localității natale.”

„Cărțile, oricât de multe ar fi, vorba jurnalistului Vasile Botnaru, eu sunt convins că omul are intuiție, citește, ajunge la textele care îl interesează și caută ca pisica iarba tămăduitoare și le găsește”⁷. Cărțile „tămăduitoare” ale acestei ediții a sondajului sunt:

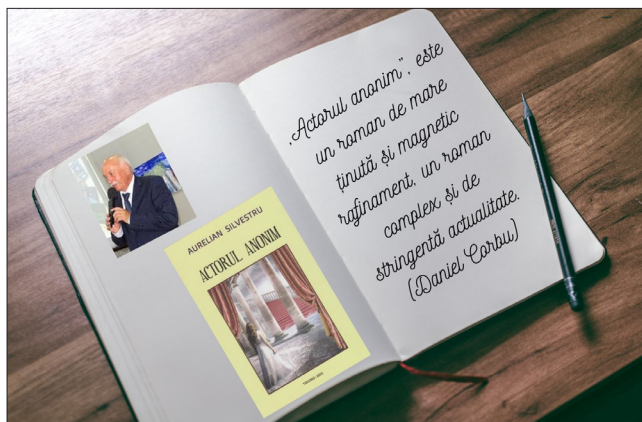
---

⁷ BOTNARU, Vasile. Lectura ca mijloc de vindecare. [Accesat 16.11.2022]. Disponibil: <https://moldova.europalibera.org/a/literatura-ca-mijloc-de-vindecare-punct-si-de-la-capat-cu-vasile-botnaru/29251969.html>

Autorul și titlul publicației	Procent voturi
Silvestru, Aurelian. <i>Actorul anonim</i>	22,7 %
Lungu, Marinela. <i>Rochie de zăpadă</i>	20,0 %
Druță, Elena. <i>Împărăția ultimului cerb</i>	13,4 %
Dabija, Doina. <i>La firul ierbii</i>	13,4 %
Barbacari, Daniela. <i>Apusul din brațele ei...</i>	12,2 %
Domenco, Ion. <i>Nistru curge, amintirile rămân</i>	12,0 %
Sava Daranuța, Diana. <i>Apocalipsa din noi</i>	11,2 %
Serebrian, Oleg. <i>Pe contrasens</i>	7,8 %
Visan, Augustina. <i>Fă ceva tată</i>	7,6 %
Doni, Gheorghe. <i>Ochii demiurgici ai Iubirii</i>	7,2 %

SILVESTRU, Aurelian. Actorul anonim : (roman) / Aurelian Silvestru ; copertă: Romeo Schițco. – Chișinău : Tocono, 2021. – 260 p. 3000 ex. ISBN 978-9975-3207-5-7.

„Aurelian Silvestru reprezintă, în liniamentele generale ale operei sale, literatura unde elementul beletristic pur se conjugă cu cel eseistic, ficționalul cu documentarul și realul cu irealul, cu fantasticul sau semi-fantasticul. Pentru el, nu are o valoare intrinsecă o abstractă *imago mundi* sau un imaginar *theatrum mundi*, ci răsfrângerea lumii cu impact existențial, asupra forului interior al ființei”⁸. (Mihai Cimpoi)

Cartea *Actorul anonim* are ratingul de 3,83 puncte din 5 pe site-ul www.goodreads.com.

Poetul și eseistul român Daniel Corbu apreciază acest roman: „O carte semnată de Aurelian Silvestru, unul dintre cei mai profunzi și mai citiți prozatori români, este întotdeauna așteptată. Urmând romanelor de succes *Cel rătăcit* (2009), *Pragul* (2014), *Și tu ești Singur* (2014), *Străina de la Hollywood* (2019), cartea de față, *Actorul anonim*, este un roman de mare ținută și magnetic rafinement, un roman complex și de stringentă actualitate. Întreaga acțiune pornește de la jocul actorilor într-o piesă despre Nero, odiosul împărat roman, trimis al Răului. După o stagiune, câțiva actori ai trupei, prieteni între ei, încep să aibă

⁸ Lansare de carte: *Actorul anonim*, autor Aurelian Silvestru, 17 iunie 2021. [Accesat 16.11.2022]. Disponibil: <https://homoaestheticusblog.wordpress.com/2021/06/20/featured-content-15/>

deviații comportamentale nefirești, loviți, după spusa autorului, de «ciuma răului». Sunt urmărite cu acribie și impecabil realizate aceste destine paralele: Tudor Cerescu (care pictează un portret al lui Nero și începe un roman despre acest simbol al distrugerii), pictorul genial Florin Montana, Suzana, Margareta, Adi Corn (fost regizor al piesei, devenit colecționar Nero în obiecte de artă și magnat prin laboratoarele de arme biologice), Dorian Filip (care fabrică un nanoser de omorât sufletul, pentru stoparea evoluției civilizației). Desfășurată în Chișinău, Paris și Moscova, acțiunea își află deznodământul în sanatoriul și bucărele laboratoare de pe malul Nistrului, când îmbolnăvitul de putere Adi Corn este convins și silit să distrugă virușii letali fabricați. Roman spectaculos, traversat de tarele livrescului, în care cititorul va admira arta portretului și a dialogului, dinamismul acțiunii, precum și mijloacele romanești prin care binele și iubirea, forțe motrice ale lumii, înving. *Actorul anonim* este cartea de raftul întâi al unui mare prozator român”⁹.

La Conferinței Republicană a Cadrelor Didactice, 26-27 februarie 2022, în secțiunea Didactica științelor filologice, profesoara de limbă și literatură română de la Liceul Teoretic „Academician C. Sibirschi”, Elena Danu-Straistari, a abordat aspectele psihologice din romanul *Actorul anonim* de Aurelian Silvestru, reliefând relația dintre limba și literatura română și psihologie, precum și alte științe conexe, asigurând abordarea interdisciplinară și pluridisciplinară a subiectului romanului. Ea a specificat: „romanul *Actorul anonim* de Aurelian Silvestru reprezintă o lecție de limbă și literatură română pentru un public de diferite vârste, o posibilitate de cercetare a romanului contemporan basarabean, care, grație eforturilor autorului, a facilitat conviețuirea reușită a domeniului literaturii și altor științe, prevalând aspectele psihologice”¹⁰.

Aurelian SILVESTRU este laureat al 8 ediții ale *Topului celor mai citite cărți 10 cărți*.

---

⁹ CORBU, Daniel. Actorul anonim. [Accesat 16.11.2022]. Disponibil: <https://book-store.md/actorul-anonim-21402-ro>

¹⁰ DANU-STRAISTARI, Elena. Aspecte psihologice în romanul *Actorul anonim* de Aurelian Silvestru. [Accesat 16.11.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/26-32_27.pdf

LUNGU, Marinela. Rochie de zăpadă / Marinela Lungu. – Chișinău : S. n., 2021. – 312 p. 300 ex. ISBN 978-9975-87-797-8.

Marinela LUNGU este laureată a 3 ediții ale *Topului celor mai citite 10 cărți* (inclusiv ediția curentă). Autoarea romanului *Rochia de zăpadă* s-a născut la 30 iulie în orașul Fălești, într-o familie de intelectuali. A absolvit Liceul Teoretic „Ion Creangă” din orașul natal, în prezent fiind studentă la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine.

Începând cu anul 2015, publică diverse articole de proză scurtă în Revista *Noi*. În anul 2016 debutează cu romanul *Singură cu mine*, clasat în *Topul celor mai citite 10 cărți ale anului 2016* și distins ulterior cu premiul *Secției Naționale IBBY*, la Salonul Internațional de Carte, ediția a XXI-a. În anul 2018 publică romanul *Să nu mă lași*, la editura *Prut Internațional*, cu sprijinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, care se distinge cu premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, la Salonul Internațional de Carte, ediția a XXIII-a, apoi se clasează în *Topul celor mai citite 10 cărți ale anului 2018*.

Cel de-al treilea roman, *Rochie de zăpadă*, vine cu o abordare profundă a existenței noastre pe Pământ; dilemă și suspansul: Cine suntem? Care ne sunt nevoile primordiale? Ce contează cu adevărat în viață? Ce rol are familia? Ce e iubirea? Ce rămâne când plecăm? „Scrisul nu e o parte din mine. Scrisul sunt eu. Iar dacă mă pierd, mă pot regăsi într-un singur mod – scriind”¹¹.

¹¹ LUNGU, Marinela. *Rochia de zăpadă*. Chișinău: S.n., 2021. Cop. 4. ISBN 978-9975-87-797-8.

Cartea *Rochia de zăpadă* are rating de 4,60 puncte din 5 pe site-ul www.goodreads.com.

VIAȚA CA O IARNĂ

„Așa e viața:
o iarnă pe care o înduri, fie o admiri
în același timp, pentru că e a ta”.

„Viața e făcută din încercări. Fiecare zi e un test la care suntem supuși. Uneori eșuăm, alteori reușim. Însă reușita finală nu depinde de numărul momentelor în care am câștigat, ci de cel în care nu ne-am dat bătăuți. Pentru că asta e cel mai ușor. Asta fac lașii, iar testul nu presupune lașitate. Testul presupune demnitate, verticalitate, putere, curaj, voință și ambiție. Întotdeauna va exista întunericul care va umbri lumina, dar totodată va exista și lumina care poate umbri întunericul. Va conta din ce unghi alegem să privim. Nimic nu e mai ușor decât să te dai bătut în fața furtunii care te încearcă. Și ce faci după aceea? Mai există viitor? Mai există speranță? Mai exista ceva la care să visezi? Rămâi gol. Complet pustiit, fără scopuri, fără idealuri, fără să aspiți la ceva.

Omul cât trăiește are nevoia de a se agațe de ceva. Are nevoia de a se simți util, pentru că, odată ce își pierde nevoia sau utilitatea, devine mai mult mort decât viu. Fără o luptă permanentă nu poate exista nici glorie. Cu toate că fericirea durează atât de puțin, cu toate că goana după ea este atât de dură, merită să mergem până la capăt întru speranța împlinirii. Pentru că din asta e făcută viața: cioburi de vise, picături de speranțe, mormane de dezamăgiri, lacrimi de dor, încercări eșuate și munte de voință pentru a le transforma într-un zâmbet care oglindește dragoste, bucurie, împlinire. Așteaptă, oricât de lacom ar mușca din suflet, devine dulce atunci când sfârșește prin ceva frumos. Iar soarta omului este să aștepte oricât e nevoie, doar să nu se dea bătut...”¹²

---

¹² Ibidem. pp. 170-171.

DRUȚĂ, Elena. Împărăția ultimului cerb. – Nojorid: Editura Petale Scrise, 2021. – 526 p. ISBN 978-606-95090-3-6.

Elena DRUȚĂ s-a născut și a copilărit la Chișinău. A absolvit Liceul Teoretic de Informatică *Grigore Moisil* din Iași și a terminat Facultatea de Medicină Veterinară din cadrul USAMV Iași. Debutează cu culegerea *Fiind imagine. Eseuri din adolescență*. O creație inspirată din poveștile și portretele oamenilor întâlniți în perioada adolescenței. În anul 2021 publică romanul *Împărăția ultimului cerb* și în anul 2022 – *Străjerul Noptii de Mangan*. Este medic veterinar, blogger, vlogger de carte și cititor pasionat.

Tânăra autoare se bucură de un succes răsunător la nivelul internațional, cu zeci de mii de exemplare vândute de fiecare carte. Felul în care scrie și conturează personajele reprezintă principalele atuuri ale Elenei Druță. Fiecare carte scrisa de autoare este citită cu drag de mii de oameni. Cea mai bine vânduta carte scrisă de Elena Druță de pe *Bookzone* este *Împărăția ultimului cerb*¹³, pe site-ul www.goodreads.com acest roman are un rating de 4,60 puncte din 5. Tot aici se pot citi și 20 de recenzii lăsate de persoanele care au citit cartea (de la simpli cititori la bloggeri și alți autori de cărți). În continuare vom prezenta câteva fragmente din aceste recenzii :

- „Stilul fluid de scriere, intrigă, gradul de imaginație, misterul în care sunt învăluite personajele, peripețiile prin care trec acestea, impactul emoțional, scenele *dark*, atenția la detalii, dar, mai ales,

¹³ Elena Druță. [Accesat 24.11.2022]. Disponibil: <https://bookzone.ro/autor/elena-dru%C8%9B%C4%83>

faptul că autoarea a ales să aibă o protagonistă închisă în muțenie – toate acestea mi-au demonstrat că Elena Druță este înzestrată de la natură cu mult talent scriitoricesc... [...] *Împărăția ultimului cerb* este o poveste fantastică, întunecată și magică, despre loialitate, încredere, prietenie și dragoste, cu o acțiune alertă, personaje atent construite, scene bine detaliate. Este o carte scrisă într-o manieră simplistă, dar încărcată de scene dramatice. Magie și blesteme. Vraji spectaculoase și fenomene misterioase. Întâmplări neprevăzute și situații tensionate”¹⁴.

• „Cartea *Împărăția Ultimului Cerb* ne aduce în față povestea unei tinere uitată într-o cameră a unei corăbii cu un renume răsunător, o copilă ce din tragedia sorții și-a pierdut mama, un suflet pustiit și lăsat în deznădejdea zilelor de un tată absent și un echipaj ce o consideră o piesă rea, aducătoare de blesteme, o încărcătură a superstițiilor ce circulă pe mare. Astfel Sara speră că, atunci când va fi lăsată pe țarm la Taverna Rozelor, va avea parte de un nou început, de o altă atitudine, de o apropiere de care ducea lipsă, fiind într-o continuă agitație masculină. Însă taverna vine cu partea sa de monedă, iar Sara află pe propria piele ce e aceea frica, dezgustul și instinctul de a se salva în pofida fragilității sale juvenile. Însă de stăpâna malefică Maeve nu poți trece neobservată, iar fuga este crunt pedepsită, asta o va afla mult mai târziu tânăra noastră, cea a cărui sânge este pecetea unui contract de ani semnat în viclenia vrăjitoarei, un contract ce va uni multe suflete care îi vor fi aproape tinerei Sara, cea care ajunge să deschidă un cerc și să-l închidă, însă totul cu un preț mult prea mare.

Pe tot parcursul lecturii am urmărit cu multă curiozitate închegarea textuală care a fost un ping-pong al binelui și răului, al pierderilor și al regăsirilor. *Împărăția ultimului cerb* este povestea unor suflete rătăcite, care au pierdut mai mult decât au câștigat, însă au reînviat din propria cenușă mai puternici și mai biruitori ca oricând! Cartea mi-a fost o derularea a unui basm epeic din niște timpuri boeme, ținute, stări și cavalerism, pirați și magia desprinsă din aura naturii, care a dat libertate mânuitorilor iscusiți să folosească energiile... însă ele nu sunt accesibile oricui, iar acest detaliu îl veți putea desprinde din sacrificiile ce se vor găsi aici în această minunată carte!”¹⁵

¹⁴ GEAMBASU, Alina. Recenzie la cartea *Împărăția ultimului cerb* de Elena Druță. [Accesat 24.11.2022]. Disponibil: <https://www.goodreads.com/book/show/56860360-mp-r-ia-ultimului-cerb>

¹⁵ APOSTOL, Cristina. Citind-o pe Elena Druță. Cartea *Împărăția Ultimului Cerb!* [Accesat 24.11.2022]. Disponibil: <https://vorbepentrusufletblog.wordpress.com/2021/02/17/citind-o-pe-elena-druta-carta-imparatia-ultimului-cerb/>

BARBACARI, Daniela. Apusul din brațele ei ... / Daniela Barbacari ; copertă: Silvia Mengoni ; ilustrații: Romeo Schițco. – Chișinău : S. n., 2021. – 132 p. : il. 300 ex. ISBN 978-9975-129-79-4.

Daniela BARBACARI este născută în satul Iezărenii Vechi, raionul Sângerei. A debutat cu cartea *Refugiu*. În 2018 publică placheta de poezie și proză *Despre el*. Cea de a treia culegere de versuri și proză, *Apusul din brațele ei*, vede lumina tiparului în 2021, cu sprijinul Consiliului Local Iezărenii Vechi, iar în 2022 apare o altă ediție a acestei cărți la editura *Bestseller*.

Este deținătoarea premiului I la Festivalul Tinerilor Creatori de Poezie „Pe o ramură de grai” 2018. A fost nominalizată de patru ori la Gala Laureatilor în domeniul culturii: Premiul „Adrian Păunescu”, Nominațiile: „Cartea Anului” – 2017, „Poezia Anului” – 2019, „Poezie” – 2020, „Cartea Anului” – 2021.

„*Apusul din brațele ei*. O carte ca un jurnal de sentimente, de trăiri, între dezamăgirile inerente căutărilor și speranța mării întâlniri. Bucurie și Revelație, cartea aceasta este un dar pentru poetesă, din care dăruie cititorului său frenezia și miraculosul unor dezarmante stări de grație”¹⁶.

---

¹⁶ *Apusul din brațele ei*. [Accesat 24.11.2022]. Disponibil: <https://www.bestseller.md/apusul-din-bra-ele-ci.html>

***

TE-NDRĂGOSTEȘTI¹⁷

„Te-ndrăgostești de versul meu,
Păcat că nu de mine!
Poate nu știi, dar sunt și eu
Un om la fel ca tine!
Am inimă, plâng și zâmbesc,
Sunt o fință vie.
Poate nu știi, dar eu trăiesc
Nu doar prin poezie!
Pășesc adeseori și eu,
Greșesc la fel ca tine.
Te-ndrăgostești de versul meu,
Păcat că nu de mine!
Dar, poate, într-o bună zi
În lume, cine știe!?
De mine te-ai îndrăgosti,
Citind o poezie!”

***

„M-am așezat pe o bancă în parc pentru a-mi odihni nu picioarele, ci sufletul! Îl simțeam prea încărcat cu toate, dar mai ales cu noi dezamăgiri și vreau ca, ridicându-mă de aici, să las printre miile de frunze tot ceea ce trăiesc pe moment, ca mai apoi să simt din nou bătaile acelei inimi dornice de a iubi!”¹⁸

***

„Sufletul meu de-o vreme e blocat printre coperte.
Scriind povestea propriei mele vieți
Și n-am să fug de tine prea departe,
Căci îți propun să-mi fii un *semn de carte!*”¹⁹

---

¹⁷ BARBACARI, Daniela. Apusul din brațele ei. Chișinău. 2021. p. 10. ISBN 978-9975-129-79-4.

¹⁸ Ibidem, p. 90.

¹⁹ Ibidem, p. 43.

SAVA DARANUȚA, Diana. Apocalipsa din noi : Poeme / Diana Sava Daranuța ; designer: Andrei Lunevi. – [Chișinău] : Casa Editurii 11, 2021 – 164 p. 2000 ex. ISBN 978-9975-3266-7-4.

Diana SAVA DARANUȚA, scriitoare, textieră, producătoare de emisiuni TV, jurnalistă, este originară din satul Sărătenii-Vechi, Orhei, absolventă a Universității Agrare de Stat din Moldova, Facultatea Economie, specialitatea Relații Economice Internaționale.

„Diana Sava Daranuța, poetă de o fină sensibilitate lirică (lirică pe adevăratelea, atingând strune mai ascunse ale sufletului, trădând și o prezență proteguitoare a spectrului lui Grigore Vieru, căruia îi dedică și un acrostih, dar și o feminitate canonică gen Gabriela Mistral), scrie în două registre, de fapt întreșute, formând un tot. Pe lângă maniera poematizantă, ce generează o atmosferizare plăcută, ușor textualistă, cu o prioritară înclinație spre dulcele stil clasic, dăm și de o mai accentuată supărare etică, iarăși specific feminină, reeditând spirit moderat-inflamant din fabulele sale...

Autoare de poezii și fabule (*În doi cu umbra*, 2002; *Dor de țară*, 2017; *În templul muzelor*, 2018, *1001 Poeme*, 2019; *Fabule*, 2021), Diana Sava Daranuța ne oferă un bun prilej de a ne desfăta estetic și de a conștientiza că, în timpul marcat de apocalipsă, ne este hărăzit de destin un drum al nostru spre cer”²⁰.

²⁰ CIMPOI, Mihai. O acoladă între „Sufletul florilor” și ”Apocalipsa din noi”. In: SAVA DARANUȚA, Diana. Apocalipsa din noi. Chișinău. 2021. pp. 3-4. ISBN 978-9975-3266-7-4.

***

GRIGORE VIERU²¹

(acrostih)

„Grâu secerat pe altarul lumini
Rodnic destin într-un veac secetos
Inimă plânsă, suflet de pâine,
Grai românesc locuit de Hristos!
Oda pământului – scrisă în palme,
Roua privirii – cărarea spre cer!
Estul și Vestul – dulcile aripi,
Vrednic veșmânt într-o lume de ger!
„Iarbă”-ți ziceai... dar smeritul tău nume
E răstignit și acum într-un vers.
Rânduri sfințite trimiți în postume
Unirii visate clădind Univers....,

***

PENTRU UNII²²

„Pentru unii incomodă,
pentru alții nu-s la modă...
Pentru unii zvon de piatră,
pentru alții înțeleaptă...

Pentru unii o nebună,
pentru alții o cunună.
Pentru unii fir de iarbă,
pentru alții lumea-ntreagă...”

---

²¹ CIMPOI, Mihai. O acoladă între „Sufletul florilor” și ”Apocalipsa din noi”. In: SAVA DARANUȚA, Diana. Apocalipsa din noi. Chișinău. 2021. pp. 3-4. ISBN 978-9975-3266-7-4.

²² SAVA DARANUȚA, Diana. Apocalipsa din noi. Chișinău. 2021. p. 25. ISBN 978-9975-3266-7-4.

DABIJA, Doina. *La firul ierbii* / Doina Dabija ; prefață acad. Mihai Cimpoi. – Iași : Tipo Moldova, 2021. – 166 p. : il. – (Opera Omnia. Publicistică și eseu contemporan ; 350). ISBN 9786064210814.

Doina DABIJA, poetă, publicistă, este absolventă a Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea de Stat din București, și a Facultății Științele Comunicării și Jurnalism, Universitatea Liberă Internațională din Moldova. Debutează editorial în 1998 cu *Liber în temniță*.

Cărți publicate: *Liber în temniță*, editura Gnosis, București, 1998; *Împotriva curentului*, editura Augusta, Timișoara, 2002; *Bucurii înlăcrimate*, Editura pentru Literatură și Artă, 2003; *Tristețea din Felinar*, editura Rafet, Râmnicu-Sărat, 2008; *101 Poeme*, editura Biodova, București, 2012; *Sub aripa tăcerii*, editura Detectiv Literar, București, 2015; *Copacul viu*, editura Detectiv Literar, București, 2016; *La firul ierbii*, Editura Tipo-Moldova, Iași, 2021.

Premii: Premiul Tineretului din Republica Moldova; Premiul Fondului Literar din Moldova (1993); Medalia „Constelația Eminescu” (1996); Premiul Societății „Limba Noastră cea Română”; Premiul Concursului de Creație Literară „Comoara” (Tecuci, 1998); Premiul „Literatura și Arta” pentru poezie și proză (2013, 2014); Premiul „Literatura și Arta” pentru proză (2015); Premiul Special pentru poezie al Asociației Culturale „Andromeda” (2014); Diplomă de excelență oferită de Asociația Renașterea Râmceană și Editura

Rafet pentru cartea *Tristețea din Felinar*; Premiul „Iulia Hajdeu” pentru cartea *101 poeme*, editura Biodova (2016); Premiul „Literatura și Arta” pentru poezie și proză (2016).

***

CĂRȚILE CARE TE FORMEAZĂ²³

„Cărțile care te formează într-o era a tehnologiilor sunt suficienți tineri care nu vor să citească sau – și mai rău, există încă oameni în toată firea care te întrebă: „La ce sunt bune cărțile?” Sigur că cei cărora nu le place lectura sau n-au deschis niciodată vreo carte, pot trăi foarte bine și fără ele. E ca și cum ai încerca să-i obligi pe niște surzi să asculte muzică clasică sau pe niște infirmi să danseze un vals.

De-a lungul timpului însă am reușit totuși să conving mai multe persoane să citească. Le-am oferit o carte bună și le-am mărturisit că alta ca ea nu mai există. Ca mai apoi cineva să-mi spună:

– Nu mi-au plăcut cărțile niciodată, dar asta chiar mi-a plăcut! Mai ai vreuna la fel de frumoasa?

– Am una și mai interesantă ca prima!

– Dar mi-ai spus că asta e cea mai bună!

– Pai, vezi, nu ai cum să faci comparație dacă n-o citești și pe aceasta!

Lectura poate schimba viața unui om și modul său de-a gândi. Ea ne oferă un câmp nesfârșit de imaginație. Aceasta te poartă în toate locurile în care ți-ai fi dorit vreodată să ajungi, să cunoști oameni pe care nu i-ai întâlnit, să asști la bucuriile și suferințele lor. A citi nu e o datorie, dar e o necesitate. Așa că, cititorule, nu lăsa cărțile să se prăfuiască, ci deschide-le pe cele bune și pornește într-o călătorie în care te vei întâlni chiar pe tine!”

***

UN MOZART AL TIMPULUI NOSTRU²⁴

„Grigore Vieru ne sfătuie că, atunci când intenționăm să ascultăm muzică, trebuie să ne descoperim capul, căci stăm la masă cu zeii.

Când răsună muzica compozitorului Eugen Doga, avem impresia nu doar că stăm la masă cu zeii, dar că și timpul parcă se teme să

²³ DABIJA, Doina. La firul ierbii. Iași. 2021. p. 21. ISBN 978-606-42-1081-4

²⁴ Ibidem. p. 69.

curgă. Pentru că toată creația lui pare a nu fi din lumea aceasta, ci – din alta, care coboară printre noi sau noi urcăm spre ea.

Ascultând-o, în inimă se face duminică, o duminică fără sfârșit, o duminică în care și Dumnezeu serbează.

Pentru că muzica cerească vine mai întâi de la El, și apoi de la om. Aceasta nu are definiții și nu poate fi explicată. Poate fi doar trăită.

Sufletul lui Eugen Doga e plin de creații care se revarsă peste lume ca niște rugăciuni. Pentru că muzica adevărată e doar aceea care știe să miște planete, care știe să sensibilizeze și unde inima are impresia că ascultă o cântare a îngerilor.

Eugen Doga nu poate trai fără muzică aceasta face parte din el. Muzica lui știe să vindece, știe să bucure și să înalțe. Creațiile lui ar trebui ascultate stând în picioare, ca la biserică”.

* * *

LUMEA POEZIEI²⁵

„Lumea poeziei este ca un câmp de flori, unde te întâlnești cu toate trăirile lumii și unde fiecare gând îl unește sub o singură floare.

Aici îți permiți să-ți desenezi aripi de tărățe sau să te lași cuprins de cea mai frumoasă iuire sau de cea mai adâncă tristețe Aici stelele se pot așterne pe pământ în plina zi sau arborii pot avea rădăcinile-nfipte-n cer. Aici te unești cu timpul, iar poemul devine aceeași rădăcină cu tine. Stai față în față cu clipa și cauți cea mai potrivită rimă. Iar ideile, iată-le! Se ceartă-ntre ele, unele se aștern pe hârtie, iar altele zboară ca niște fluturi. Și nu faci decât să cauți cuvântul. Să-l așterni acolo unde-i este locul, iar el să se bucure de cel care-l va citi și-i va da viață. Iar din toate, nu ai decât un singur regret, că acest timp nu-ți ajunge niciodată. Trece ca un nebun, când tu ai încă atâtea de spus...”

---

²⁵ Ibidem, p. 110.

DOMENCO, Ion. Nistru curge, amintirile rămân : File de istorie despre războiul de la Nistru, primăvara-vara anului 1992 / Ion Domenco. – Chișinău : Notograf Prim, 2021. – 84 p. : fot. Referințe bibliogr.: p. 82 (5 tit.). – 300 ex. ISBN 978-9975-84-138-2.

Ion DOMENCO, scriitor, publicist, jurnalist din sudul Basarabiei, este originar din satul Șamalia, raionul Cantemir. După absolvirea școlii medii incomplete, își face studiile la școala pedagogică din or. Cahul, obținând specialitatea de învățător de clasele primare. Aici face primele încercări literare, publicând în ziarul cahulean *Octombrie Roșu* informații, corespondențe, articole etc. Anume acest fapt l-a determinat să-și continue studiile la secția Ziaristică a Facultății de Limba și Literatura Maternă a Universității de Stat din Chișinău, pe care a absolvit-o cu mențiune în 1979, după aceea se încadrează plenar în activitatea de jurnalist, exercitând funcțiile de șef de secție, redactor-șef adjunct, iar din 1985 până în 1992 a fost redactor-șef al ziarului raional din Cantemir.

A publicat articole și schițe în publicații din România, Bulgaria, Belgia, Rusia, Italia. Schițele sale au fost incluse în culegerile *Cetățeni de Onoare* (1984) și *Săracii despre ei înșiși: 20 de destine dramatice ale moldovenilor* (2002). Este coautor al monografiilor *Podgorenia* (2003) și *Glia din Valea Tigheciului* (2005), a editat o serie de cărți: *Luminile dorului* (2009), *Alfabetul demnității* (2015), *Drumul spre casă* (2017), *Eroi au fost, eroi mai sunt...* (2018), *Fereastra sufletului*

(2019), *Lacrima Basarabiei* (2020), *Dorul – izvor tămăduitor* (2020), *Nistrul curge, amintirile rămân* (2021), *Cenac – cuib de dor* (2022), *Sărata-Răzeși, de pe malul Prutului* (2022).

Ion Domenco este Cetățean de onoare al raionului Cantemir, numele dumnealui e înscris în Cartea de Onoare a acestui raion.²⁶

Noua carte a publicistului Ion Domenco din Cantemir, cu titlul *Nistru curge, amintirile rămân*, despre războiul de la Nistru din primăvara-vara anului 1992, este despre eroii aceluia cumplit măcel, declanșat de către forțele secesioniste de la Tiraspol, cu susținerea armatei a 14-a a Rusiei, în focul căruia au căzut cu moarte de erou și 15 patrioți din localitățile cantemirene. „Eroii războiului de la Nistru, scrie autorul în prefața cărții, au demonstrat cu prisosință că sunt demni continuatori ai înaintașilor, strămoșilor geto-daci, oameni drepecți, cu demnitate și verticalitate, cei mai viteji dintre traci”. Este o carte-memorie despre veteranii războiului din 1992, când tânărul nostru stat a fost pus la grele încercări și ar fi un mare păcat să fie dată uitării acea filă din istoria Republicii Moldova, scrisă cu sânge, eroii acelei confruntări armate, „pentru care-mi vin în minte versurile: *...Căci moarte nu există/ Și ce numești tu moarte/ E-o viață altfel scrisă/ În sfânta firii carte!*”.

Cartea conține istorii veridice despre acel război, documente, fapte scoase la lumină din arhivele militare, amintirile veteranilor, portretele celor 15 eroi căzuți în luptele pentru independența și integritatea teritorială a țării noastre, însoțite de scurte date biografice și descrieri despre locul și ultima luptă, care le-a curmat viața, dar și mai multe poze din tranșeele de la Nistru, secvențe ale veteranilor, care cinstesc memoria camarazilor de arme.

De menționat că autorul a dedicat eroilor căzuți în lupte și o poezie proprie, care se termină cu următorul catren: „...În flori și jerbe astăzi monumente/ Cu chipul drag și scump din poze vechi:/ Ce tineri ieri! Acuma doar portrete.../ – Vie-amintirea lor: în veci de veci!”. Această carte-memorie constituie un pios omagiu și o profundă recunoștință apărătorilor independenței și integrității teritoriale a Republicii Moldova.²⁷

---

²⁶ BURDUJA, Ana. Lectura o formă a fericirii. [Accesat 24.11.2022]. Disponibil: <https://gazetadesud.md/2022/11/12/lectura-o-forma-a-fericirii/>

²⁷ Ion Domenco. [Accesat 24.11.2022]. Disponibil: https://ro.everybodywiki.com/Ion_Domenco

SEREBRIAN, Oleg. Pe contrasens : Roman / Oleg Serebrian ; coperta: Vitalie Coroban. – [Chișinău] : Cartier, 2021. – 544 p. 1000 ex. ISBN 978-9975-86-493-0

Oleg SEREBRIAN (n. 1969) este scriitor, istoric, politolog și diplomat. Este licențiat în istorie și drept al Universității Pedagogice de Stat din Chișinău (1992) și magistrul în relații internaționale al Institutului European din Nisa (1993). A urmat specializări la Școala Națională de Administrație din Paris și la Universitățile din Edinburgh și Birmingham. În 1998 a susținut doctoratul în științe politice. În 1998-1999 a fost purtător de cuvânt al MAE al Republicii Moldova, între 1999 și 2005 a fost prorector al Universității Libere din Moldova, fiind ulterior profesor invitat la diverse centre universitare din Europa de Vest și din SUA. În 2010-2015 a fost Ambasador al Republicii Moldova în Franța și pe lângă UNESCO, iar din 2015-2020 – Ambasadorul Republicii Moldova în Germania. În prezent este viceprim-ministru pentru reintegrare. Din 2013 este membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Pentru activitatea academică și publicistică a fost decorat de președintele român Emil Constantinescu cu Ordinul Național „Steaua României” (2000) și de președintele francez François Hollande cu Ordinul Național de Merit (2015). În anul 2012, pentru romanul *Cântecul mării* (Ed. Cartier, 2011), a fost distins cu premiul special al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, iar în 2019 a primit premiul Uniunii Scriitorilor

din Republica Moldova pentru romanul *Woldemar*²⁸.

În 2021 vede lumina tiparului romanul *Pe contrasens*, al treilea volum (după *Cântecul mării* și *Woldemar*) dintr-o saga istorică și psihologică, care urmărește evenimentele cele mai importante din secolul XX, dar și ale unei familii de nobili bucovineni von Randa, care își trăiesc viața în Austro-Ungaria, în România Mare și în URSS. Pe site-ul www.goodreads.com acest roman are un rating de 4,74 puncte din 5.

„Noul roman al lui Oleg Serebrian *Pe contrasens* m-a determinat să revin, să le recitesc și pe anterioarele, *Cântecul mării* și *Woldemar*, dar evităm să citesc dezvăluirile autorului (o «zădărnă» suplimentară) de pe rețelele de socializare referitoare la unele personaje din noua carte. O fac acum, după lectură... E o ușă întredeschisă în laboratorul de modelare a personajelor, despre care mă întrebam dacă aș lansa întrebările despre realități și ficțiune în preconizata întâlnire cu cititorii cărții la 14 mai la Biblioteca Națională (din păcate, varianta online). Cât de mult contează pentru valoarea romanului subtilitățile de laborator?»

Istoricul, politologul, diplomatul, parlamentarul Oleg Serebrian e din categoria scriitorilor culti, care răsfrâng formula complexă de activități în beneficii incontestabile scriitoricești. Plăcerea lecturii, lectura captivantă se datorează harului scriitoricesc, iar un prozator talentat face ce vrea cu personajele sale. O proză bună e ambalajul unui teatru atractiv, în care personajele fac ce vor cu cititorul.

Preambulul detectiv al noului roman îl face mesager-detectiv pe Woldemar Skawronski, lector universitar și neurochirurg la clinica Charité din Berlin, care ajunge la Peenemünde în căutarea mormântului fratelui bunicii sale materne, care a murit în toamna lui 1942. E vorba de baronul Alex von Randa, matematician ilustru, angajat la «Centrul de Investigații Tehnice al Armatei Germane, care a activat în anii 1937 – 1945. Rachetele germane V-2, concepute acolo, au stat la baza tehnicii spațiale americane și sovietice de mai târziu» (p. 11). Am știut că o să recitesc *Woldemar* chiar la prima apariție a neurochirurgului, iar că o să recitesc și *Cântecul mării* m-a determinat pagina 41, în care Woldemar intră în posesia a 30 de caiete ale matematicianul sinucigaș

---

28 Cărți de Oleg Serebrian. [Accesat 24.11.2022]. Disponibil: <https://cartier.md/carte-autor/oleg-serebrian/>

Alex von Randa, păstrate de mezinul prietenului lui Alex, autorul scrisorii anonime calomnioase, care i-au determinat suicidul.

Misiunea lui Woldemar, investigațiile cazului misterios cu personajul discret, care îngrijește mormântul acoperit cu tufe de liliac, nu afectează ritmul dezvoltării enigmei, firul torcându-se din personaj în personaj, dar menținând ritmul dezvoltărilor și apropiatei dezlegări în doze economice, care să nu-l piardă pe... cititor. Cred că la această etapă a narațiunii, cititorul se afundă temeinic în colțul mai comod pentru lectură, consultă cuprinsul, precizând numărul caietelor și al paginilor, gândind cu aproximație timpul necesar ieșirii cu bine din... *contrasens*.

Cele 30 de caiete ale sinucigașului constituie un procedeu neforțat, o derulare a filmului devenirii unui personaj neordinar într-o scenă imensă, complexă, unde încap și familia colonelului Randa, tatăl lui Alex, dar și... «blestemata aceea de vară a lui 1914! Pe atunci încă nu știam că Gavriilo Princip nu doar îl împușcase pe moștenitorul tronului austro-ungar, ci ucisese Lumea Veche și floarea tineretului european» (p. 84). Timpuri neașezate! «Către acea vreme războiul devenise deja rutină. Când rușii au cucerit Bucovina a treia oară, în iunie 1916, ne obișnuiserăm într-atâta cu schimbarea puterii, încât nu ne mai osteneam să discutăm prea mult despre asta» (p. 85). Declarații de război din toate părțile – China, Brazilia, Canada, America...

Nu la frontierele schimbătoare europene gândeam, potrivit titlul acestor impresii de lectură. Cele 100 de personaje ale romanului comunică și-și văd de proiecte și de sentimente, sfidând frontierele, jucate și mișcate de autor pe o hartă europeană șubredă cu toată siguranța și fermitatea unui regizor șahist, care cunoaște și toponimia vechilor hărți, și redacțiile mai noilor eliberatori, și ambițiile vechilor imperii, dar și buricarea mai modernilor imperialiști.

Caut pentru fenomenul etnologic teatral motorul perpetuum a câte se întâmplă la sărbătorile de iarnă românești (apropos, și la Crasna paginilor acestui roman) și constat că tot mecanica dantescă e – iubirea care mișcă cer și stele. Trei motive fac armatura personajului Alex Randa – harul/chemarea cifrelor, prietenia și dragostea. Toate trei fac unitatea cea mai durabilă – consacrarea. Dar pot ajunge și capcană...

Apropos, de laborator... În *contrasens* teatrul lui Oleg Serebrian se întoarce în timpurile de dinaintea vremurilor din *Cântecul mării*

și *Woldemar*. Resursele, potențialul neurochirurgului Woldemar Skawronski par să anunțe continuarea serialului de autor și a editurii Cartier²⁹.

***

„Am perioade când doar pe *Facebook* mai trăiesc în 2021, pentru că în mare parte rămân blocată în anii 1941-42. Am pe noptieră, doar cărți despre al Doilea Război Mondial, lagăre de concertare/exterminare, pogromuri, mărturii, cercetări și literatură artistică la tema. Cu ultima sunt deosebit de atentă. Puțini autorii au curajul, dar mai ales îndemânarea să scrie o lucrare artistică pe un subiect extrem de complex (ascuns, distrus, falsificat, blestemat). Pe lângă documentare (care nu se termină niciodată, ba chiar ridică noi și noi întrebări), mai e și limba (în română se scrie încă foarte puțin, aștept să mă contraziceți). Provocarea e uriașă.

Oleg Serebrian, mai întâi, e un specialist în istorie (deci are experiența documentării temeinice), apoi scrie într-o română pe care ar invidia-o mulți intelectuali și filologi. Așadar, lucrarea artistică de peste 500 de pagini nu doar că nu m-a descurajat, dar m-a bucurat. Știam dinainte că trebuie să-mi ascut creionul. Mai știam că voi face nenumărate popasuri în Google.

Personajul central al romanului, Alex von Randa, «acest călugăr al științei», «acest copil mare» și uneori «acest geniu cu retard mental», îmi pare un tipaj nemaîntâlnit. Cu atât mai seducător și memorabil. Complex, sensibil, cu o empatie ieșită din comun. Un profil psihologic de o finețe îngrozitoare într-un context istoric oribil.

Paradoxal și admirabil îmi pare o trăsătură a lucrării, pe care nu cred că am întâlnit-o. În ciuda evenimentelor tragice, lucrarea este o odă tandreții. Uneori, tandrețea e mai puternică ca arma. Una care răscolește adânc și lasă urme. Nu e volatila și nici nu dispare ca un apus de soare. Persistă, rămâne în nări ca mireasma liliacului alb din Peenemünde.

«N-am vorbit despre toate astea cu nimeni, niciodată. Toate mi le-am povestit doar mie însumi. Uneori, se întâmplă să mă ascult ore în șir, mai ales în nopțile de început de octombrie... Sau pe înserate,

---

²⁹ FILIP, Iulian. Sfidarea virtuoașă a frontierelor. [Accesat 29.11.2022]. Disponibil: <https://www.facebook.com/groups/205286133498142/permalink/75163235530181>

atunci când înflorește liliacul. Nu știți cum e să ascuți neputincios unele și aceleași povești, zeci de ani la rând» (p. 53).

E ușor oare să crezi insule de tandrețe într-un ocean de cruzime? Insule de umanitate, fidelitate, prietenie într-o lume plină de trădări, torturi și moarte gratuită. Dat fiind contextul, îmi spuneam ca e imposibil. Și mai spuneam, după mărturiile din lagărele naziste și gulag, că nu mai cred în cultură.

Fără să-mi dau seama, gândeam exact ca personajul din piesa Schlageter, de Hanns Johst, care exclamă: «Wenn ich Kultur höre, entsichere ich meinen Browning».

Oleg Serebrian este al doilea scriitor care m-a făcut să-mi pun arma la loc. Poate că asta ar trebui să fie menirea unei cărți bune. Sincere felicitări!”³⁰

---

³⁰ CALANCEA, Lilia. Recenzie la cartea *Pe contrasens* de Oleg Serebrian. [Accesat 29.11.2022]. Disponibil: <https://www.facebook.com/profile/1615226289/search?q=pe%20contrasens>.

VISAN, Augustina. Fă ceva tată / Augustina Visan ; copertă: Sergiu Stanciu. – Chișinău : Prut Internațional, 2021 – 57, [1] p. 300 ex. ISBN 978-9975-54-609-6.

Augustina Visan s-a născut pe data de 2 mai 2001, în satul Florițoaia Nouă, raionul Ungheni. În 2020, a absolvit Liceul-Internat Republican cu Profil Sportiv din Chișinău. Este studentă în anul II la Facultatea de Psihologie și Pedagogie a Universității de Stat din Tiraspol, cu sediul la Chișinău. Frecventează atelierul de scriere literară „Vlad Ioviță”, care are loc în fiecare sâmbătă în cadrul Bibliotecii Municipale B.P. Hașdeu³¹.

„Augustina Visan face o poezie care te copleșește prin directețea ei. E semn că mai vine o generație de poeți cărora le lipsește patosul. Tema poetică este cea familială, iar familia și copilăria nu sunt nici pe departe un Paradis pierdut, ci mai degrabă un teritoriu din care supraviețuim. Imaginea marială a mamei este înlocuită aici de drame de familie în care copilul cunoaște lumea prin durere. Sunt sechelele provocate, în primul rând, de părinți. O poezie despre vulnerabilitatea minorilor, despre nevrozele celor mari și despre poezia ca devenire. Un fel de bildungspoetry, cu nerv, cu trăiri intense”³².

³¹ ȘTEFAN, OLGA. Augustina Visan – *Fă ceva tată*. <https://poeticstand.com/2021/12/28/augustina-visan-fa-ceva-tata/>

³² VISAN, Augustina. *Fă ceva tată*. Chișinău: Prut, 2021, Cop. 4. ISBN 978-9975-54-609-6.

Site-ul www.goodreads.com afișează un rating de 4,74 puncte din 5 pentru cartea *Fă ceva tată* a Augustinei Visan.

TATĂ FĂ CEVA³³

„Stăteai în genunchi în fața mamei tale
și-o implorai să nu se sinucidă
Tu plângeai și ea plângea
cu cuțitul în mână
Tu nici nu știi când am s-o fac
O să mă găsești cu beregata tăiată sub nuc
când ai să dormi
îți spunea
Îți smulgeai părul din cap
și îi pupai tălpile mâinile
I-ai spus că o iubești cum nu i-ai spus o viață întregă
Stăteai încolăcită de picioarele ei
te gândeai
cum o petreceai pe ultimul drum
Îl scuipai pe tatăl tău
că a adus-o în starea aceasta și nu poate face nimic
pentru ea
O să-l urăști toată viața
Dar o sa-ți iubești frații și ai să le faci de mâncare
cum făcea mama ta
Te-ai apucat de cap și ai trântit ușa
Sticla s-a spart
Cu cuțitul în mână ea a fugit în grădină
Tu strigai din urmă
Mamă nu face asta
Mama te iubesc

Eu tot am să mor mamă nu face asta
Tată fă ceva
Tata i-a tras o palmă și mama ta a căzut jos
și a scăpat cuțitul din mână

---

³³ Ibidem. p. 27.

A doua zi te-ai dus s-o vezi la spital
Mama ta dormea
cu cuțitul ăla sub pernă”

***

FĂRĂ PĂDUCHI/ FĂRĂ SPERANȚE³⁴

„Când erai în clasa a 5-a
te-ai umplut de păduchi
Nu era prima dată
când inima îți sărea din piept
și
te irita pielea
și
când
păduchii ți se jucau de-a v-ați ascunselea
prin cap
depunând în fiecare zi câte 10 ouă în firele tale de păr
murdare
Erai fericită
pentru că mama te pune să dormi într-o cameră
singură
Și
nu
mai erai nevoită să te bați cu sor-ta că nu vă ajunge
plapuma
sau că ați trecut pe partea celeilalte
Aveai un pat doar al tău
o plapumă doar a ta
Cu care te încolățeai ca un vierme
în propria mătase
într-o dimineață din nou te scărpinai fericită în cap
când
mama te-a văzut
și
a holbat ochii

---

³⁴ Ibidem. p. 56.

la tine
A sărit de la masă ca arsă
și-a înșfăcat capul în mâini
și a început să te caute
în cap
și
ai auzit doar cum pocneau ouăle
Fericirea ta va dura doar câteva zile
apoi vei veni înapoi
în patul vostru mic
lângă ea surioara ta iubită
căreia i-a fost tare dor de picioarele tale în coastele ei
Vei veni
fără păduchi
fără speranțe”

DONI, Gheorghe. Ochii demiurgici ai Iubirii : Poeme / Gheorghe Doni ; foto: Vladi Kuntsman, Ion Pârțachi ; copertă: Liubovi Corcimari. – Chișinău : Pontos, 2021. – 135 p. : il. 300 ex. ISBN 978-9975-72-613-9.

Gheorghe DONI, poet, publicist, scenarist, traducător, este originar din satul Braviceni, Orhei. A absolvit Facultatea de Filologie, secția Jurnalism a Universității de Stat din Chișinău. Primul volum de poezie, *Altarul deziluziilor*, a apărut în anul 1995, fiind distins cu Premiul Salonului Național de Carte (ediția a V-a) și Premiul pentru debut în cadrul *Topului celor mai citite 10 cărți*.

Alte două cărți de poezie au apărut în 2018 – *Revelațiile scribului* și în 2019 – *Totul e altfel decât știm că este*. În 2021, poetului și traducătorului Gheorghe Doni i s-a acordat Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova „Pentru Relații Culturale”.

Volumul *Ochii demiurgici ai Iubirii* de Gheorghe Doni este cea de-a cincea carte a autorului, în ea fiind incluse versuri scrise în mare parte în perioada pandemiei de coronavirus. Volumul conține trei părți. Prima, având titlul *Cu inima în palmă*, prezintă un florilegiu de poezii cu tematică largă, ce vizează însuși actul de creație, poziția eroului liric în raport cu lumea înconjurătoare, aspirațiile acestuia întru bine, adevăr și frumos. A doua parte, cu titlul sugestiv *Mor să te văd cum strălucești în toate*, include creații din lirica de dragoste. Cea de-a treia parte, *Jurnal din carantină*, preia și dezvoltă aceleași, precum și alte motive caracteristice poeziei lui Gheorghe Doni³⁵.

³⁵ Poetul Gheorghe Doni a lansat o carte de versuri. <https://www.moldpres.md/news/2022/05/06/22003440>

***

EPOPEEA TA³⁶

„Ți-am citit
Cu sărut repetat
ochii și mâna
ți-am citit umbra ta
precum și lumina
ți-am citit vorba
gândul tăcerea
ți-am citit lacrima
și mângâierea
ți-am citit capriciul
mai ales plânsul
și-am meditat îndelung
neîmpăcat cu dânsul
zi de zi tot citesc
din a ta epopee
și n-o pot înțelege
până la capăt femeie”

POEZIA³⁷

„Poezia-i alinare
pentru suflet la necaz,
șipot de încurajare,
palmă pentru gros obraz;
cântec ce te însoțește,
arma pentru răzvrățiți,
verighetă ce unește
inimi de îndrăgostiți;
rugă pentru pocăire,
far ce-alungă beznă, ceți,
gând de supraviețuire,
amalgam de frumuseți, –
și de-aceea-i port iubirea,
și de-aceea o slăvesc,
pentru că îi văd menirea
prin ea simt că trăiesc”.

---

³⁶ Doni, Gheorghe. Ochii demiurgici ai iubirii. Chișinău. 2021. p. 71.

³⁷ Ibidem. p. 90.

EVOLUȚIA PREFERINȚELOR DE LECTURĂ PRIVIND LITERATURA AUTOHTONĂ A CETĂȚENILOR DIN REPU- BLICA MOLDOVA PE PARCURSUL A CELOR 30 DE EDIȚII ALE „TOPULUI CELOR MAI CITITE 10 CĂRȚI”

Angela DRĂGĂNEL,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

S-a scris și, probabil, se va mai scrie o multitudine de articole despre aparițiile editoriale, păreri, foarte avizate ale criticilor literari, ale editorilor și diversilor specialiști. Dar există, în același timp, impresiile relevante și pline de bun simț ale cititorului obișnuit, care nu sunt publicate întotdeauna. Părerile acestor cititori au fost urmărite de-a lungul anilor cu ajutorul sondajului sociologic *Topul celor mai citite 10 cărți*.

Scopul investigațiilor a fost și rămâne, cu mici modificări și precizări, cunoașterea opiniilor diverselor categorii de cititori privind literatura originală apărută într-un an editorial și folosirea acestor date pentru completarea colecțiilor bibliotecilor, organizarea activităților culturale de promovare a cărții și lecturii și, desigur, decernarea premiilor autorilor ale căror cărți sunt cele mai votate de public.

Precizăm că acest *Top* a fost și rămâne o ierarhizare a preferințelor cititorilor și nu un top al valorii cărților editate într-un an calendaristic, dar nu este exclus că cititorul nu face abstracție, totuși, și de valoarea reală a titlurilor aflate în lista chestionarului.

La primele 13 ediții ale investigației, cărțile erau evaluate de o comisie de experți în frunte cu directorul BNRM, Alexe Rău, din care mai făceau parte scriitori, editori, critici literari, istorici și colaboratori ai serviciului Studii și Cercetări. Titlurile de carte selectate de către această comisie erau introduse în chestionar.

An de an, nu este o excepție și pentru ultimele ediții ale sondajului, o parte dintre cititori, rămânându-ne recunoscători pentru informația primită referitoare la aparițiile editoriale, ne comunicau cu onestitate că nu au citit nimic și nu-și asumă responsabilitatea de a ierarhiza cărțile. Alții au citit ulterior cărțile ale căror titluri le-au captat atenția și au revenit apoi să le voteze, acest lucru s-a întâmplat începând cu ediția anului 2017, când chestionarul a fost plasat online în *Google Forms*

și a fost posibilă revenirea ulterioară la chestionar pentru vot. Ani l-a rând în bibliotecile din sate nu se găsea nicio carte din lista *Topului* în bibliotecile orașenești, doar 2-3 titluri din aceste liste, iar în colecțiile personale foarte rar se întâlnea 1 titlu sau 2, cel mai des niciunul. Din aceste considerente, după mediu rezidențial, cei mai mulți participanți au fost întotdeauna din capitală, urmați de cei din alte orașe/orășele și doar un procent foarte mic al celor din sate. Dacă la prima ediție din 1992, 54% din participanți erau din capitală, în 1993 capitala a fost reprezentată de 61% din respondenți, iar în 1994 acest procent a reprezentat 89,4 la sută din totalul participanților la sondaj. Edițiile anilor 1996-1998 au exclus totalmente locuitorii rurali, sondajul desfășurându-se doar în capitală. Odată cu desfășurarea sondajului în mediul online, decalajul procentual între aceste categorii de cititori scade considerabil, la ediția anului 2020 participanții din capitală au reprezentat 33,9 la sută dintre respondenți, iar geografia participanților s-a extins peste hotarele republicii.

Deși marii critici literari sunt încă bărbați, mai multe studii internaționale demonstrează că citesc mai mult femeile. Și în cadrul sondajului nostru, an de an, am avut mai multe femei interesate să-și împărtășească opiniile despre carte și lectură cu noi. De la un decalaj de 5-10% la primele ediții până la unul de peste 50% la ultimele sondaje.

Annual s-a muncit cu meticulozitate și acuratețe, s-a încercat să se îmbine diferite moduri de cercetare în obținerea rezultatelor relevante în această investigație. Astfel, la ediția anului 1996 sondajul a fost realizat doar în orașul Chișinău, recurgându-se la o îmbinare a două metode de investigație: chestionar de opinie și interviu. Metoda interviului s-a dovedit a fi mult mai eficientă, cititorii au răspuns deschis la întrebări. Pe lângă difuzarea prin biblioteci și librării, chestionarul a fost publicat și în ziarele *Viața satului* (suplimentul *Biblioteca*) și *Săptămâna*, dar nici așa nu a adunat prea multe răspunsuri.

Cele mai citite cărți de la ediție la ediție au fost și rămân cărțile promovate în presă, la TV și radio, cărțile care au parte de lansări. Cărțile autorilor consacrați, care de-a lungul anilor și-au câștigat publicul cu scrieri bune, captivante, au participat la întâlniri cu cititorii, și-au format un grup de cititori devotați, acumulează an de an un număr relevant de voturi.

Referitor la categoriile de literatură, interesul publicului a variat

de la ediție la ediție. S-a citit și se citește proză și poezie. Din 1997, s-a observat o creștere a interesului tineretului studios pentru cartea de istorie, pentru că nu existau prea multe cărți care reflectau istoria Basarabiei la acel moment, noutățile editoriale la aceste teme erau primite cu mare interes. Grupa de vârstă 40-50 de ani a avut un interes constant față de literatură artistică și cărți istorice.

Un loc aparte în acest *Top* îl ocupă secțiunea „Debut”. Dacă la primele ediții cărțile din acest compartiment acumulas puține voturi, la ultimele ediții se observă o creștere esențială a interesului față de aceste publicații și totul se datorează promovării intense pe rețelele de socializare a acestora, interacțiunii directe dintre scriitor și public. Fiind unul dintre clasamentele importante din țară *Topul celor mai citite 10 cărți ale anului*, în timp a servit drept punct de start pentru botezul scriitoricesc al mai multor autori.

Primul autor, care s-a învrednicit de Premiul „Debut” în anul 1992 a fost Nicolae Spătaru cu culegerea de versuri *Întoarcerea Zeilor*. Astăzi acest autor are în palmares mai multe cărți de poezie, proză pentru maturi, dar și pentru copii.

Au urmat alte nume:

- Gheorghe Doni cu placheta de versuri *Altarul deziluziilor* în 1995. Poetul a mai publicat alte câteva culegeri de versuri după anul 2018;

- Călin Sobietsky-Mânăscuță cu cartea *Iubire și inchiziție*, apărută la editura Cartier în 1996, care și-a continuat activitatea scriitoricească și a bucurat publicul și cu piesa *Terasa Zgârie-Nori*, în 2004.

- În același 1996, debutează și Ștefan (Sevastie) Baștovoi, premiat pentru cartea *Elefantul promis*, care azi bucură publicul cititor cu peste 20 de cărți.

- Margareta Curtescu cu cartea *Prinsă între clamele speranțe*, publicată la editura ARC în 1997.

- Maria Șleahțișchi cu placheta de versuri *O săptămână de poeme nescrise*, publicată la editura Cartier în 1998.

- Tamara Carauș cu culegerea de versuri *Țara mea*, editura ARC, în 2000;

- Anatol Moraru cu culegerea de proză scurtă *Noul tratat de igienă*, editura Gunivas, 2002;

- Doina Postolachi cu *Galerie de gânduri*, editura Prut Internațional, 2003;

- Oleg Carp cu *Drumul de plastilină*, editura ARC, în 2003;
- Veronica Josanu cu cartea *Sentimentul dragostei*, Editura Litera, 2004, și tot în acest an Ion Mușnoi cu cartea *Alter ego și alt eu*, editura Pontos;
- Rodica Chiriac cu cartea *Trei luni la Paris*, editura ARC, 2005;
- Lidia Codreanca cu culegerea de poezii *La prohodul iubirii...*, în 2007;
- Vlad Caraman cu eseu *În preajma revoluției de Constantin Stere. Elemente de poetică a Bildungsromanului* și Tania Dumbravă cu *Fata din Prag(a)*, în 2009;
- Maria-Paula Erizanu cu cartea *Aceasta e prima mea revoluție. Furați-mi-o*, în 2010, o vom regăsi în lista pentru ediția 2021 a sondajului cu nou roman *Ard pădurile*;
- Marcel Gherman cu proză *Cartea viselor*, editura ARC, 2011, tânărul autor a mai publicat între timp un volum de eseuri și alte câteva cărți de proză fantastică cultă;
- Nadejda Pădure cu cartea de versuri *Altă iubire*, editura Grafema Libris, 2012, autoarea se mai regăsește în topul anului 2015 cu cartea *Șapte ceruri pentru inima ta*;
- Ion Buzu cu *3ml de Konfidor*, publicată la Casa de pariuri literare din București, în 2013;

Topul celor mai citite cărți ale anului 2014 scoate în față un nume nou în literatura basarabeană, Lilia Calancea, cu un roman ce a prins la public, a ajuns în Top 10. După *Regina nopții* au urmat alte romane: *Sub constelația Lyrei* (2017), *Bocete de nuntă* (2019) și *Sunt oare un călău?* (2022);

Tatiana Țibuleac debutează în 2014 cu lucrarea *Fabule moderne*, urmată de *Vara în care mama avea ochii verzi* (2017), care a fost tradusă în mai multe limbi de circulație internațională, și *Grădina de sticlă*, în 2018;

Topul celor mai citite 10 cărți ale anului 2015 aduce în evidență romanul de debut al autorului Vitali Cipileaga *De vorbă cu Emma*. Au urmat alte două creații semnate de același autor: *În umbra pașilor tăi* (2016) și *Portocalele verzi* (2018), care au cucerit inimile ale zeci de mii de cititori din întreaga lume. În 2015, printre numele debutanților erau și numele ale doi tineri poeți: Aura Maru și Victor Țvetcov, ulterior nume de referință în istoria poeziei generației lor, ambii având poezie

cerebrală, cu o influență sigură, naturală, proprie poeților nativi.

Marinela Lungu debutează cu cartea *Singură cu mine* (2016). Autoarea își continuă calea scrisului cu romanul *Să nu mă lași* (2019) și iat-o și în lista Chestionarului de investigații pentru anul 2021 cu un nou roman, *Rochia de zăpadă*.

În *Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2017*, la categoria debut literar, cele mai multe voturi le-a obținut Vitalie Vovc, scriitor, blogger și activist civic, cu lucrarea *Alertă oranj sau Pe alocuri viscole*. Vitalie Vovc continuă să bucure publicul cititor cu editorialele de pe portalul www.deschide.md și cu scrierile publicate pe blogul său personal <http://www.vitalie-vovc.com/>.

Anul 2018 vine cu debutul în literatură al mai multor nume: Daniela Barbacari, Gelu Ciocan, Emanuela Iurkin ș.a. De exemplu, romanul *Câinele de bronz* al Emanuelei Iurkin s-a bucurat de succes în rândurile criticilor literari³⁸.

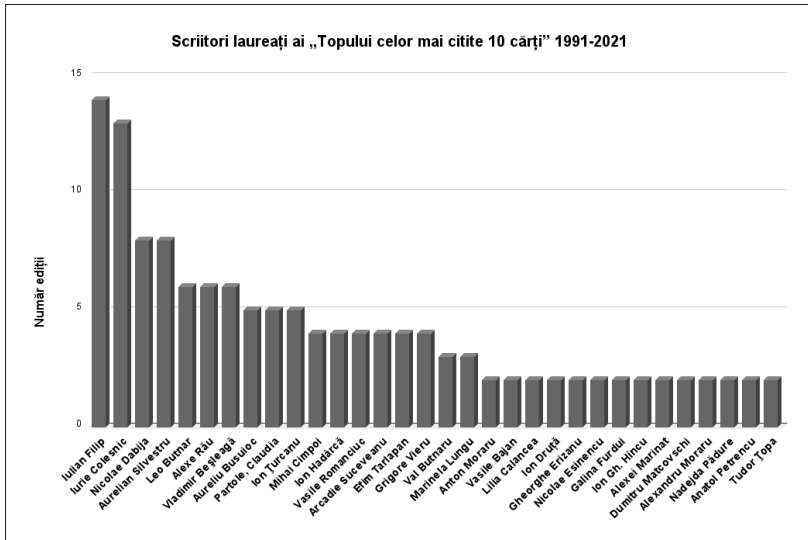
În 2019, 3 titluri de carte din *Top* sunt cărți de debut: culegerea de nuvele *Flori de adevăr* a Rusandei Isaicul-Pahomea, etnoromanul *Fata cu cobza* a Stelei Botez și romanul *Pene, morminte și flori*, de gen *dark urban fantasy*, al Mariei Boboc, tipărit sub pseudonimul M.K. Lynn. Tânăra autoare Maria Boboc și-a continuat firul romanului din 2020 în cel de-al doilea volumul *Pene, cenușă și Elfi*, tipărit la aceeași editură românească *Petale scrise* și promite cititorilor săi, în curând, un al treilea volum al romanului.

Anul 2020 vine și el cu mai multe cărți de debut premiate: *Istории din străinătate*, scrise de Iurie Cojocar; culegerea de versuri și proze scurte *Muguri* a Oxanei Traci-Bănăruș, plachetele de versuri *La ușa sinelui* a Cristinei Cornovan și *Lasă să plouă* a Anei Cotovan.

---

³⁸ VASILICA, Victoria. Topul celor mai citite 10 cărți ale anului, StartUP pentru debutanții din literatura artistică din Republica Moldova. In: Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2019. Chișinău: BNRM, 2019, pp. 45-46.

Clasamentul autorilor de top aleși de către cititori pe parcursul a 30 ediții ale *Topului* sunt (vezi diagrama nr. 7):

- poetul, prozatorul, dramaturgul și folcloristul Iulian Filip, învingător la 14 ediții ale sondajului;
- istoricul literar, scriitor Iurie Colesnic – la 13 ediții;
- poetul și prozatorul Nicolae Dabija și scriitorul Aurelian Silvestru – la 8 ediții;
- poetul, prozatorul și istoricul literar Leo Butnaru; poetul, eseistul și filosoful Alexe Rău; scriitorul Vladimir Beșleagă – la 6 ediții;
- poetul, prozatorul, dramaturgul, eseistul Aureliu Busuioc și scriitoarea Claudia Partole – la 5 ediții;
- academicianul, criticul și istoricul literar Mihai Cimpoi; poeții Ion Hadârcă, Grigore Vieru și Vasile Romanciuc; poetul și eseistul Arcadie Suceveanu; scriitorul, poetul umorist și satiricul Efim Tarlapan; istoricul și memorialisticul Ion Țurcan – la 4 ediții;
- publicistul, scriitorul și analistul politic Val Butnaru; tânăra scriitoare Marinela Lungu – la 3 ediții;
- marele scriitor, poet, dramaturg și istoric literar Ion Druță, scriitorul Alexei Marinat; poetul, scriitorul, dramaturgul și compozitorul Vasile

Bajan; scriitoarea Lilia Calancea; scriitorul, publicistul și editorul Gheorghe Erizanu; scriitorul, poetul, dramaturgul, scenaristul de filme Nicolae Esinencu; poeta și publicista Galina Furdui; istoricul Ion Gh. Hîncu; publicistul și istoricul-arhivist Alexandru Moraru; poeta Nadejda Pădure; istoricul Anatol Petrencu; istoricul Anton Moraru și scriitorul, publicistul și scenaristul Tudor Țopa – la 2 ediții, urmate de alte nume notorii cărțile cărora au fost laureate la câte o ediție a *Topului*.

În 2017, în cadrul Programului LecturaCentral a fost introdus un nou concurs „Cel mai original proiect de promovare a cărților din *Topul celor mai citite 10 cărți ale anului*”. Ca rezultat, bibliotecile și-au completat colecțiile cu cărți conforme preferințelor cititorilor, au organizat mai multe activități de promovare a acestor cărți: recitaluri de poezie, prezentări de cărți, maratoane de lectură, întâlniri cu scriitorii etc. Aceste evenimente au avut rezonanță în mediul comunitar (acumulând comentarii, aprecieri, mulțumiri etc.). Bibliotecile au promovat concursul în cadrul emisiunilor radio și TV, publicațiilor în presă, pe rețelele sociale etc. În aceste activități au fost implicați mai mulți parteneri: școli, gimnaziile, licee, grădinițe, precum și publicul larg din localitate.

Atât Camera Națională a Cărții din Republica Moldova, bibliotecile publice, editurile din țară, cât și mass-media sunt partenerii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de-a lungul anilor în organizarea și desfășurarea *Topul celor mai citite 10 cărți ale anului*, studiu care continuă să promoveze lectura și cărțile scriitorilor și istoricilor locului editate în Republica Moldova dar și peste hotarele ei, pentru că „promovarea politicii statului pe dimensiunea cărții și a lecturii a fost dintotdeauna una dintre prioritățile unei biblioteci naționale”.

Acest sondaj nu este despre cărți cu valoare națională sau care transmit motive existențiale (se mai întâmplă să coincidă), ci este despre cărți citite, despre opere care au ajuns la inima cititorului, cărți care, pur și simplu, ajută la perceperea lumii altfel, dau de gândit, deschid universul către lucruri noi și o nouă înțelegere. Până la urmă, lectura ține de gusturi.

OCHII ÎNGERULUI ÎNTRE DOUĂ NUNȚI

*Iulian FILIP, poet, folclorist, doctor în filologie
Institutul de Filologie Română „B. P. Hasdeu” al USM*

Noul roman al lui Aurelian Silvestru apelează la structura arhetipală baladescă și la treimea păstorilor, între care doar unul e *mai ortoman* – Florin Montana, pictorul excepțional între ceilalți doi colegi la școala de pictori, considerați prieteni. În romanul *Și tu ești singur*, personajele centrale, Ana și Manole, își torceau destinele, împletind și firicelul de semnificații din parabola celeilalte capodopere din folclorul românesc. În proza nouă, romanul *Actorul anonim*, cei trei păstori de culori coboară abrupt în nunta nunților, *redactată* de autor să se joace chiar la începutul narațiunii – cel mai talentat dintre cei trei moare, arzând împreună cu picturile sale într-un incendiu. Ceea ce rămâne după această nuntă – inevitabilă, dacă pornim din baladă – e Suzana, mireasa, și ceilalți doi din treime: Tudor Cerescu și Adi Corn. Ambii colegi abandonează pictura, determinați, într-un fel, să-și caute *locul potrivit* și de harul devastator al lui Florin Montana. *Ortomanul* își tănuia lucrările și nu admitea pe nimeni în preajma sa în timpul *pașterii* culorilor. Era în căutarea luminii (o, Claude Monet!) pentru ochii îngerului din lucrarea sa, tripticul *Îngerul salvator...* A găsit-o, întâmplător în ochii Suzanei... Suzana și Tudor considerau că și această lucrare a lui Florin s-a pierdut odată cu pictorul...

Trei personaje ne călăuzesc, rând pe rând, pe căi despletite spre câteva scene, dinamizând narațiunea, care excelează în dialoguri, vădind abilitatea autorului de a-și asculta personajele – după alegerea/modelarea personajelor necesare spectacolului declanșat! – lăsându-le apoi... libertatea să dialogheze copios, savuros. E o constatare deja: lui Aurelian Silvestru îi reușesc dialogurile. Portretele ce transpar din limbajul interactiv al personajelor sunt mai convingătoare, se impun neforțat și cititorul se prinde că le crede și le urmează încrezător ori, mai curând, prins în mrejele pescărești ale autorului...

Trei personaje cu partituri inegale, totuși. Adi Corn, om de afaceri prosper, e fiul unui medic militar orgolios, ambiționat ca și fiul să-i calce pe urme și să fie în toate primul. Educația spartană, dictatura paternă, alergia tatălui pentru alte predilecții ale fiului – pictura – modelează un personaj cu o viață dublă. Cea tănuită de prieteni e categoric

în afara legii și mai e pe un câmp minat, la răscrucea periculoasă a unor structuri paramilitare, cointerestate să intre în posesia a ceea ce produce laboratorul secret, elaborat de părinte, moștenit și controlat de Adi după moartea tragică a tatălui...

Tudor Cerescu duce greul/plinul împletiturii narative, iar complexitatea constituției sale îmi amintește de oul-matrioșcă, pe care l-am ținut într-un *Paște* îndepărtat în mână, descoperind că oul se... înjumătățește, dând în vileag alt ou, care se înjumătățește și el, dând în vileag alt ou mai mic, care și el... Nu mă mai săturam să-l desfac, apoi să-l asamblez la loc... Tudor Cerescu ajunge la teatru – mai întâi scenograf la Operă, unde nu abandonează o patimă mai veche în ale scrisului. Avea chiar și o piesă despre istoria lui Nero, pe care pornea un regizor să i-o monteze, dar... bugetul cel de totdeauna pentru spectacole... A preluat conducerea teatrului de tineret, a descoperit că pricepea ce e de făcut, a atras investiții, a consolidat un colectiv talentați, cu care a ajuns la performanțe de invidiat. Și chiar era invidiat... Constat, până la urmă, că Tudor Cerescu e personajul-cheie, iar ambalajul protector al întregimii sale de creație e fragil și tensionat: ce e mai mult? dramaturg? regizor? prozator? pictor?... Îi mai trebuia încă o muzicuță, o clapă în atelierul lui Adi Corn, ca să avem artistul complex, răvășit de câte le descoperă la vila prietenului afacerist, tensionat de neașezarea sa între aceste limbaje mânătoare, dar și periculoase ale artelor... *Ce pauză teatrală* cele câteva luni de după trădarea subalternului său ajuns ministru adjunct la cultură! Ce rezolvare decizia de a topi piesa proprie despre Nero într-un roman!... O, romanul despre nesăbuitul împărat roman!... Într-un impas de lucru la roman descoperă la vila lui Adi, care i-o pusese la îndemână pentru câteva luni (cât se afla la Paris), toate cele necesare pictorului și... se trezește nostalgic și determinat să se alinte în culori. Nu era portretist – aici excela Florin. Lui Tudor îi reușeau peisajele... Dar în atelierul lui Adi s-a trezit că-i face portretul lui Nero: „Nu știu exact cum arăta în viață, dar bănuiesc că avea un chip hidos. Nu în zadar, la naștere, taică-său a exclamat: «Din mine și din Agrippina nu se poate naște decât o mare nenorocire pentru Roma». Seara târziu, mă opresc din lucru, examinându-mi «opera». Mă aștept să văd un antihrist cu trăsături de fiară, dar, spre surprinderea mea, descopăr un bărbat plinuț și vesel, cu ochii de culoarea mării, mereu surâzători și umezi, cu păr tuns scurt, roșcat și barbă de aceeași culoare, puțin creață și bine îngrijită” (p. 42).

Motivul *Nero* e miezul de foc al romanului, dialogul împăratului cu Tudor, dar îndeosebi cele trei dialoguri ale lui Nero cu Agrippina, Seneca și Sfântul Petru, accentuând teatralitatea lumii în toate timpurile. Ieșind în scena Romei Antice prin tabloul lui Tudor, Nero amplifică și fortifică spectacolul lumii – *theatrum mundi* – cu o perlă ficțională a autorului: de la o bucată de drum împăratul Nero era, de fapt, actorul care-i semăna și pe care, din curiozitate, l-a adus lângă sine, jucând, împreună, un teatru al lor, Nero învățându-l pe actor rolul de... împărat. Talentat actorul! S-a contopit atât de bine cu rolul lui Nero, încât nu a împiedicat omorârea adevăratului Nero.

Aurelian Silvestru nu a renunțat, în modelarea/alegerea personajelor, la cicatricile biografice ale acestora. Florin Montana și-a pierdut părinții în copilărie – un tată „pe drumuri” și o mamă în cărucior... Și cele două surori vitrege, Suzana și Margareta, – vitrege, dar surori veritabile! – trec toate încercările, inclusiv vecinătatea periculoasă cu laboratoarele Bestiei. În sanatoriul clandestin, patronat de Adi Corn, s-a obținut „un *nanoser* din plasma celor mai ucigătoare organisme. Omoară sufletul! Răspândit în masă, poate stopa evoluția civilizației. Sunt în căutarea unui antidot”. E scrisoarea codificată a lui Dorian Filip, autorul nanoserului fatal, care a evadat din laboratorul-închisoare, dar împreună cu pacienta sa, Margareta, sora Suzanei, pe care a readus-o pe linia de plutire după o experiență la limită... Bestia nu e altcineva decât Adi Corn cu lumea lui secretă. Suzana, fata cu lumina căutată de Florin pentru ochii îngerului din tripticul său, ajunsă până în pragul împreunării destinului ei cu al lui Florin Montana, depășește cu greu pierderea... mirelui, devine actriță în teatrul tineretului, teatrul lui Tudor... După tentativa de a se impune în scena Parisului, își redescoperă sora pierdută, care-i deschide ochii la identitatea dublă a lui Adi Corn, dar și la câte înseamnă pentru ea Tudor Cerescu.

Scena din vila lui Adi Corn devine o arenă încrâncenată, unde Suzana cu Tudor descoperă tripticul lui Florin Montana, dar cu semnătura lui Adi Corn... Ajunge la vilă și Bestia, dialogul dintre cei trei interferându-se motivațional cu dialogurile lui Nero cu Seneca și Sfântul Petru. Un fel de remușcare a lui Adi îl determină să arunce în foc *stickul* lui Dorian Filip și să le indice tunelul de evadare din vila atacată de formații mafiotе, care vor să pună mâna pe *stick*.

Și acest roman se încheie cu muzicile unei nuntiri apropiate – cu dragostea care mișcă cer cu stele, dar și pământul cu dealuri și vâlcele.

ROMANUL *PE CONTRASENS*: IMPRESII DE LECTURĂ

Victoria CUȘNIR,
jurnalistă

La final de an și mai mult de atât ca termen de la lansarea sa în lume, primul lucru pe care îl scot în evidența este că *Pe contrasens* este unicul roman basarabean care ia premiul PEN România. Romanul lui Oleg Serebrian este al treilea volum dintr-o impunătoare sagă istorică și psihologică, care urmărește cele mai importante evenimente din secolul XX, dar și ale familiei de nobili von Randa din Austro-Ungaria, apoi România Mare și pe final URSS, așa cum istoria schimbă des hotarele de-a lungul aceluia secol. Și acest roman primește aprecierea unei instituții literare internaționale, care în acest an exact un secol de existență prinde. Semnificativ!

Romanul *Pe contrasens* își are în mare parte acțiunea în perioada celui de-Al Doilea Război Mondial, în Germania, acolo unde eroul principal, Alex von Randa, își face studiile mai întâi la prestigioasa Universitate din Göttingen, apoi este angajat în calitate de inginer constructor de rachete la unul din cele mai secretizate obiecte ale Germaniei naziste de la Peenemünde.

„Reperele sunt marile «parcele» istorice ale secolului XX – Primul Război Mondial, interbelic, al Doilea Război Mondial, postbelic, Perestroika, anii '90. În paralel, există și niște repere de natură psihologică: tipuri de caractere, de personalitate, produse ale timpurilor în care trăiesc, alterate de circumstanțe, de evenimente. Epocile își pun amprenta pe caractere, modelează oamenii. Cei mai interesați sunt oamenii răscrucilor de epoci, oamenii-criză, confrunțați cu mari cumpene. Pentru mine, anume acest tandem psihologie-istorie e fascinant. Interesul meu nu e pentru latura pur psihologică, pentru individul «neperturbat» de timp, ci pentru omul destabilizat de vremuri, pus la încercare de istorie. În sensul ăsta, secolul XX, cu toate marile lui răsturnări, cu anfilada de catastrofe, este nemaipomenit”³⁹.

Un roman de calibru, care oferă și alte posibile scenarii ale celui

---

39 SEREBRIAN, Oleg. „Mi-am dat seama nepermis de repede că în viață soarele rămâne întotdeauna în spate...”. Interviu realizat de Victoria Cușnir. In: MoldArte. [Accesat 20.12.2022]. Disponibil: <https://moldarte.eu/ro/oleg-serebrian-mi-am-dat-seama-nepermis-de-repede-ca-in-viata-soarele-ramane-intotdeauna-in-spate/>

mai teribil război, dar și întorsături dramatice ale unui destin uman care avea toate datele pentru o viață perfect strălucită. Un roman al unei ascensiuni spectaculoase și apoi al unei ruinari dramatice – toate fiind valabile nu doar pentru o viață de om, dar și pentru un regim odios. Două mari decolări și apoi prăbușiri ale unui regim totalitar și ale unui om singular.

„În clipele acelea crâncene îmi dezbrăcam în gând tăcerile, îmi privegheam pe rând toate visurile defuncte, îmi scoteam măștile și-mi contabilizam durerile. Nu mai eram capabil să le alung, acele dureri, de aceea începusem să le colecționez obsesiv, să le pun pe polițe, inventariindu-le ca pe niște argumente, ca pe niște probe justificatoare ale pasului pe care, fără ca să mi-l fi mărturisit, intenționeam deja să-l fac. Atunci, din reclusiune, îmi ieșeau nerușinate toate gândurile negre, toate așteptările și amintirile...”⁴⁰.

Un roman de o delicatețe emoțională substanțială, un roman care abundă în subtilități delicate ale unei perioade istorice dificile, complexe și cu încă foarte multe aspecte necunoscute, care a întors lumea pe dos. Chiar dacă WW2 e perioada-cheie în care e amplasată acțiunea romanului, el conține foarte multe incursiuni și în alte perioade nu mai puțin importante ale istoriei noastre. Nu ar avea rost să fac lista aspectelor istorice, dar e important de știut că toată istoria e tratată cu deosebită acuratețe și onestitate. Autorul fiind istoric și diplomat, nu și-a permis speculații emoționale și artificii de dragul marketingului, dar cu tact tratează fiecare eveniment.

„Eram tot mai convins că tocmai noi, nemții, aveam datoria să demolăm acest regim. Doar astfel ne puteam reabilita.

Nu avem cum câștiga războiul ăsta. În fața noastră stau trei cele mai mari armate ale lumii. În 1918, națiunea noastră a trăit o mare criză, acum ne îndreptăm spre o veritabilă catastrofă. Trebuie să facem tot ce ne stă în puteri ca, după ce se va termina acest măcel, să nu ne fie rușine că suntem nemți”⁴¹.

Galeria personajelor e și ea extrem de bogată și fac toate laolaltă *Pe contrasens* un loc unde se trăiește intens fiecare pagină. Un roman

⁴⁰ SEREBRIAN, Oleg. „Mi-am dat seama nepermis de repede că în viață soarele rămâne întotdeauna în spate...”. Interviu realizat de Victoria Cușnir. In: MoldArte. [Accesat 20.12.2022]. Disponibil: <https://moldarte.eu/ro/oleg-serebrian-mi-am-dat-seama-nepermis-de-repede-ca-in-viata-soarele-ramane-intotdeauna-in-spate/>

⁴¹ SEREBRIAN, Oleg. *Pe contrasens*. Chișinău: Cartier, 2021. 544 p.

fascinant care debordează de expresivitate la milimetru.

Impunător ca volum și conținut, romanul aduce povestea nu doar a baronului Alex von Randa, dar și a altor diferiți oameni prin viețile cărora trece sau care trec prin a lui. Aproape toate viețile acestea se amestecă incredibil de firesc și admirabil, la prima vedere, dar care cresc în niște drame incredibile, dacă le privești în ansamblu. Urmărești halucinat cum naufragiază viața lui Alex, una strălucită, trăita intens și, mai ales, spectaculos. Uluitor e felul în care traseul vieții i-a fost „dictat” lui Alex încă în copilărie de o intensă prietenie cu Enno, dar subit și rapid încheiată de moartea acestuia. S-ar părea, dar nu e chiar așa. Această prietenie se va încheia abia peste ani, în clipele dinaintea morții lui Alex. Enno e un personaj aparent episodic, dar care îl urmărește pe Alex toata viața și care-i „impune”, într-un mare fel, cele mai importante alegeri din viață. Iar drama și fascinația acestor relații și vieți deraiate ȧes sub aspect uman un lanț neconținut de hăuri. În momentul când devii conștient de felul aproape nietzschean al lui Alex (om din stofă aleasă, dar care se prăbușește nemilos sub presiunea unor vise, om dat de pământ de dragostea care-i poate anula oricând existența, dragoste fără măsură și rațiune, care nu-i mai lasă lui Alex nici loc de sine), devii revoltat. Pentru că aripile lui Alex, larg desfăcute, îl duc în mormânt, traiectoria zborului fiindu-i schimbată de poverile pe care și le ia cu nechibzuită dăruire și dragoste, mânat de acel Enno dispărut cândva, dar mereu prezent. Pentru că Irmin, Wolf, Doris, figuri-cheie în viața lui Alex, nu sunt decât umbrele lui Enno.

„Îmi calculam rece și implacabil traiectoria și viteza căderii, accelerația, forța impactului. Trebuia să fac doar un pas. Nu mai avea cine să mă oprească: Enno murise și descopeream cu întârziere că asta schimba totul, că nimic nu mai avea rost, că scopurile și aspirațiile pe care le-am avut după dispariția lui mi le inventasem doar pentru a-mi scuza existența. În clipa când mă minunam de această descoperire, deopotrivă dojenitoare și reconfortantă, am simțit că nu sunt singur. Mi-am întors privirea și am văzut că pe locul lui Enno stătea Irmin”⁴².

---

⁴² Idem.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75
E-mail: biblioteca@bnrm.md

**Topul
celor mai citite 10 cărți,
editate în anul 2021
Raportul studiului sociologic**

Bun de tipar: 23.12.2022
Coli de tipar: 3,4
Tiraj: 16 ex.

Tiparul sub comanda nr. 22,
executat la F.P.C. Primex-Com S.R.L.
Bd. Grigore Vieru, nr. 26
Chișinău, MD-2005
Republica Moldova
Tel.: (3722) 27-53-05
(37322) 22-66-82
E-mail: primex@dnt.md